

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

PAMÁTNÉ A VÝZNAMNÉ STROMY
VE VYBRANÉM ÚZEMÍ OKRESU PRAHA - ZÁPAD

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Doc. RNDr. Emilie Pecharová, CSc.

Diplomant: Bc. Jana Fišerová

2016

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jana Fišerová

Regionální environmentální správa

Název práce

Památné a významné stromy ve vybraném území okresu Praha – západ

Název anglicky

Memorable and significant trees in selected part of the district Prague – west

Cíle práce

Cílem této diplomové práce je prověřit vybrané území okresu Praha – západ, tj. část okresu, která spadá do územní působnosti pověřené obce Černošice, najít a zaevidovat pokud možno všechny významné stromy – zejména pak stromy věkovité.

Metodika

Vymezení pojmů památný a významný strom,
specifikace cílů a postupu mapování,
shromáždění a průzkum dostupných materiálů,
vlastní terénní šetření,
dokumentace, hodnocení a měření stromů,
zpracování získaných dat.

Doporučený rozsah práce

40 stran

Klíčová slova

památné stromy, hodnocení dřevin, evidence, memorable trees, nature protection

Doporučené zdroje informací

ČESKO. ZÁKON O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY (1992, NOVELA 2004), – MIKO, L. *Zákon o ochraně přírody a krajiny : komentář*. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-904-1.

HRUŠKOVÁ M. *Kult stromů v zemích Koruny české*. 1. vydání. Praha, Abonent ND, 2005. ISBN 80-725-8211-9.

KOLAŘÍK J., BERÁNEK J., HORÁČEK P., JANOVSÝ L., KREJČÍŘÍK P., PRAUS L., SZÓRÁDOVÁ A., *Arboristika V. skripta pro další vzdělávání v arboristice*. Mělník, VOŠ Za a SZaŠ Mělník, 2008.

KOLAŘÍK, J. *Péče o dřeviny rostoucí mimo les. 1. díl*. Vlašim: ČSOP, 2003. ISBN 80-86327-36-1.

KOLAŘÍK, J. *Péče o dřeviny rostoucí mimo les. 2. díl*. Vlašim: Český svaz ochránců přírody, 2005. ISBN 80-86327-44-2.

NĚMEC J., KYZLÍK P., REŠ B., MRAČANSKÁ E., ŠMITÁK J., KUBÁTOVÁ I. *Památné stromy v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*. 1. vydání. Praha: Olympia, 2003. ISBN 80-7033-781-8.

REŠ B., ŠTĚRBA P. *Památné stromy. Metodika AOPK ČR*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – FŽP

Vedoucí práce

doc. RNDr. Emilie Pecharová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra aplikované ekologie

Elektronicky schváleno dne 4. 4. 2016

prof. Ing. Jan Vymazal, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 4. 4. 2016

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 12. 04. 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Památné a významné stromy ve vybraném území okresu Praha – západ“ vypracovávala samostatně pod vedením Doc. RNDr. Emilie Pecharové, CSc. Uvedla jsem všechny literární prameny a publikace, ze kterých jsem čerpala.

V Praze dne 12. 4. 2016

Bc. Jana Fišerová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce Doc. RNDr. Emilie Pecharové, CSc. a Ing. Martinu Vykoukovi za odborné vedení, ochotu, pomoc a spoustu užitečných rad. Dále děkuji všem, kteří mi jakýmkoliv způsobem pomohli při tvorbě této diplomové práce

V Praze dne 12. 4. 2016

Bc. Jana Fišerová

Abstrakt

V České republice jsou stromy chráněné podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Mimořádně významným stromům je přidělen statut památný strom. Ochrana a péče těchto stromů má na starost orgán ochrany přírody, kterými jsou obecní úřady pověřených obcí. Diplomová práce se zabývá touto problematikou na území okresu Praha – západ, konkrétně území spadající pod pověřenou obec Černošice. Cílem práce je vyhodnocení potenciálu památných stromů a dalších významných stromů ve vybraném území na základě provedení revize starších podkladů a prověření aktuálního stavu. Konečným výstupem je pak obsáhlá evidence památných a významných stromů, která obsahuje informace o popisu, lokalizaci, dendrometrických údajích a možných ohroženích.

Klíčová slova: památné stromy, hodnocení dřevin, ochrana přírody, ochrana stromů

Abstract

In the Czech Republic the trees are protected by the Act no. 114/1992 Coll., On nature and landscape protection. Extremely important trees are of the status of a memorial tree. Protection and care of these trees is responsible for nature conservation authority, which are the municipal authorities commissioned municipalities. This thesis deals with this issue in the district of Prague - West, specifically the areas under the charge of the municipality Černošice. The aim is to evaluate the potential of protected trees and other important trees in selected areas based on the revision of older documents and verify the current status. The final output is then extensive evidence memorable and significant trees, which contains information on the description, location, dendrometric data and possible threats .

Key words: memorable trees, ratings trees, nature protection, tree protection

OBSAH

1. ÚVOD.....	11
2. CÍL PRÁCE	12
3. REŠERŠE.....	13
3.1 KULT STROMU	13
3.2 OCHRANA STROMŮ.....	14
3.2.1 HISTORIE	14
3.2.2 SOUČASNOST	16
3.2.3 ZAHRANIČÍ	17
3.3 VYHLAŠOVÁNÍ PAMÁTNÝCH STROMŮ	19
3.5 PÉČE O PAMÁTNÉ STROMY	22
3.6 ZÁCHRANA GENOFONDU PAMÁTNÝCH STROMŮ.....	24
3.7 HODNOCENÍ STAVU STROMŮ	25
3.7.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA STROMU	26
3.7.1.1 LOKALIZACE DŘEVIN.....	26
3.7.1.2 URČENÍ TAXONU	26
3.7.1.3 DENDROMETICKÉ PARAMETRY.....	27
3.7.1.3.1 DIMENZE KMENE.....	27
3.7.1.3.2 VÝŠKA STROMU	28
3.7.1.3.3 PRŮMĚT KORUNY	29
3.7.1.4 STÁŘÍ STROMU	29
3.7.2 FYZIOLOGICKÁ VITALITA	30
3.7.3 ZDRAVOTNÍ STAV	31
3.7.3.1 DEFEKTY A VADY	31

3.7.3.1.1 TRHLINY	32
3.7.3.1.2 DUTINY	33
3.7.4 SADOVNICKÁ HODNOTA.....	33
3.7.5 PROVOZNÍ BEZPEČNOST	34
3.7.6 SPECIÁLNÍ METODIKY VIZUÁLNÍHO HODNOCENÍ.....	34
4. CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ.....	36
4.1 PŮDA	37
4.2 GEOLOGIE	38
4.3 PODNEBÍ.....	38
4.4 VODA.....	39
4.5 FLÓRA.....	39
4.5 FAUNA.....	40
4.7 CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ	42
5. METODIKA.....	43
6. VÝSLEDKY.....	47
6.1 Černošice - k.ú.: 620386	48
6.2 Dobřichovice - k.ú.: 627810.....	50
6.3 Choteč – k.ú.: 652989.....	54
6.4 Karlík - k.ú.: 627828	55
6.5 Kosoř - k.ú.: 669971.....	56
6.6 Lety u Dobřichovic - k.ú.: 680761	57
6.7 Roblín - k.ú.: 740195.....	59
6.8 Řevnice - k.ú.: 745375	61
6.9 Třebotov - k.ú.: 770396	63

6.10 Vonoklasy - k.ú.: 784982	66
6.11 Všenory - k.ú.: 787272	68
6.12 Souhrn výsledků	71
7. DISKUZE	73
8. ZÁVĚR	77
9. SEZNAM LITERATURY	78
PŘÍLOHA	82
1 Památné stromy	82
1.1 Cedr atlaský	82
1.2 Jilm v Černošicích	84
1.3 Svatojánská lípa	86
1.4 Dub U Dubu	88
1.5 Lípa srdčitá	90
1.6 Dub v Dobřichovicích	92
1.7 Dub v Selci	94
1.8 Dub na Závěrce	96
1.9 Dub zimní	98
1.10 Duby pod Vysokou	100
1.11 Dva duby letní	102
1.12 Dub u pavilonu	104
1.13 Všenorský dub	106
2 Významné stromy	108
2.1 Jerlín u Vodsloňovy vily	108
2.2 Jerlíny v Dobřichovicích	110

2.3 Topol černý	112
2.4 Buk červený.....	114
2.5 Lípa v Letech u Dobřichovic	116
2.6 Dub letní u Roblína	117
2.7 Jírovec maďal v Třebotově.....	119
2.8 Lípa u hřbitova	121
2.9 Líska turecká v Třebotově.....	123
2.10 Vrba u Čtrnáctých	125
2.11 Dub Zdeňka	127

1. ÚVOD

Stromy jsou významným prvkem životního prostředí, konkrétně přírody a krajiny. Jako takové plní celou řadu nezastupitelných funkcí, ať již ekologických, tak i hygienických, estetických a dalších. Určování environmentálních hodnot stromů je problematické (KOLAŘÍK et al., 2005).

Samostatně rostoucí stromy jsou často dominantou celé krajiny. V Čechách a na Moravě to většinou bývají lípy, duby, buky, ale i jiné druhy, včetně ovocných stromů. Pokud je nezničí vichřice, blesk či člověk svojí činností, mohou se některé druhy dožít i několika stovek až tisíců let. O biologických možnostech dlouhověkosti stromů, zcela nesrovnatelných s živočichy, pak vypovídají stařešinové roztroušení po celém světě (BLÁHA et al., 2008).

Jednotlivé stromy dosahují mnohých prvenství a výjimečných hodnot. Mohou být největší, nejstarší, nejmohutnější nebo nejpodivuhodnější. Rekordmanem ve stáří je mezi rostlinnými druhy borovice dlouhověká (*Pinus longaeva*). Tato borovice roste výhradně pouze v Kalifornii a Nevadě v USA. Nejstarší oficiálně uznávaná borovice je nazvána Methuselah (obr. č. 1), její stáří je přes 4500 let. Údajně nejstarším stromem s písemně zaznamenaným věkem je fíkovník (banyán), který roste na Srí Lance, prokazatelně byl vysazen v roce 228 před naším letopočtem. Tato dřevina má velké množství podpůrných kmínků a tvoří tak v podstatě lesík s velkým množstvím kmenů na ploše, která zaujímá několik stovek metrů čtverečních (BLÁHA et al., 2008).

2. CÍL PRÁCE

Cílem této diplomové práce je vyhodnocení potenciálu památných stromů a dalších významných stromů ve vybraném území okresu Praha – západ. Vybraným územím pro potřeby této práce se rozumí správní obvod pověřené obec Černošice.

Obsahem práce je podrobně zmapovat celé zájmové území. Provedeno na základě studia všech dostupných materiálů – ústřední seznam ochrany přírody, archivní materiály, ortofotomapy, literární prameny – a následného podrobného terénního průzkumu.

Cílem je evidence vyhlášených památných stromů a evidence stromů, které lze hodnotit jako stromy významné, popřípadě stromy, které by mohly být vyhlášeny za památné. Součástí evidence budou veškerá popisná data – určení taxonu, dendrometrické parametry, zhodnocení stavu a popis území.

3. REŠERŠE

3.1 KULT STROMU

Stromy patří mezi nejmohutnější organismy na Zemi. Dotvářejí krajinu, dávají jí charakter a malebnost. Krajina bez stromů je prázdná krajina. V tomto ohledu jsou stromy nezastupitelné a nenahraditelné (HRUŠKOVÁ, 2005).

V minulosti lidé přistupovali ke stromům uctivě. Věřili, že stromy mají duši a mohou jim zprostředkovat spojení s bohem. Chránili proto stromy, aby si nepohněvali bohy, nosili k nim dary a oběti. Každý národ uctíval nějaký druh stromu, pro Kelty a Slovany byl nejposvátnějším stromem dub (HRUŠKOVÁ, 2005). Duby a jabloně uctívali lidé v období antiky. Muslimové, Židé a ostatní jižanské kultury považovali za posvátné fíkovníky, olivovníky, palmy a cypřiše (NĚMEC, 2003).

Posvátnými a uctívanými se stávaly statné mohutné stromy, třeba i zvláštního tvaru, který vyvolával představu jakési bytosti. Posvátnými byly prohlašovány i celé háje. (HRUŠKOVÁ, 2005; NĚMEC, 2003). Značná část dnešních památných stromů jsou zbylí jedinci bývalých lesů a možná i posvátných hájů (CHADT-ŠEVĚTÍNSKÝ, 1913).

Úcta ke stromům se přenášela z generace na generaci (NĚMEC, 2003). A udržela se i po příchodu křesťanství, i když byly stromy páleny a káceny, jakožto symboly pohanských bohů. S postupem času se křesťanská víra rozšiřovala. Lidem se v kmenech zobrazovala boží zjevení, Panenka Marie a věšeli na stromy obrázky svatých. Tak byly dříve pohanské stromy ušetřeny (HRUŠKOVÁ, 2005).

Ve středověkém městě neměli stromy místo, uvnitř města vše sloužilo bezprostředně k užitku. O to více nabývaly stromy na významu v souvislosti se symbolikou a tradicí. Nejvíce byly vnímány vinné a růžové keře a stromy v klášterních dvorech, pěstovány jako symboly „ dřeva života“ (PACÁKOVÁ – HOŠŤÁLKOVÁ, 1994).

Stromy nesou jména po významných osobnostech z historie, proto máme Oldřichův dub, dub sv. Prokopa, Žižkovu lípu. Zbožnými se staly stromy, u nichž odpočíval při cestě Karel IV. nebo kázal Jan Hus. Řada stromů byla podle pověstí

zasazena při nějaké významné události (CHADT-ŠEVĚTÍNSKÝ, 1913), např.: Svatováclavský dub ve Stochově byl zasazen při narození sv. Václava (HRUŠKOVÁ, 1995).

Značná část dnešních památných stromů stojí u bývalých zemských cest, u kapliček a křížů (CHADT-ŠEVĚTÍNSKÝ, 1913). Dříve byly také významnými hraničními body na hranicích panství a katastrů. Skupiny stromů a stromořadí vždy tvořily a tvoří výrazné dominanty (NĚMEC, 2003).

3.2 OCHRANA STROMŮ

3.2.1 HISTORIE

Ochrana stromů ve středověku úzce souvisela s péčí o lesy. Nejstarší zachovaný předpis o hospodaření v lese a trestech za jeho poškozování asi z roku 1189 je Právo českého knížete Konráda Oty. V Městském právu jihlavském a v Knize starého pána z Rosenberka asi z roku 1360 nalezneme tresty za neoprávněné porážení stromů (CHADT-ŠEVĚTÍNSKÝ, 1913).

Ochranu královských lesů zahrnul do svého návrhu opatření ke zlepšení správy nazvaného Majestas Carolina říše český král a císař říše římské Karel IV. Za nepovolenou těžbu stromů v královských lesích navrhoval přísné tresty, někdy až hrdelní (FANTA, 2007).

Marie Terezie v roce 1754 vydala Řád lesní. Ve své době to byl pokrokový a důkladný předpis na ochranu a hospodaření v lesích (NĚMEC, 2003).

Profesor univerzity v Berlíně, Alexander von Humboldt (1769–1859), nazval jako první věkovité a majestátné stromy termínem přírodní památka. Tento pojem rozšířil na aleje, parky a na stanoviště vzácných rostlin Hugo Conwentz, ředitel přírodovědného muzea v Gdaňsku v roce 1900 (TÁBOR et al., 2012).

Na přelomu 19. a 20. století je ochrana památných stromů spjata se vznikem a prací okrašlovacích spolků. Svaz českých okrašlovacích spolků v Království českém vydával od svého založení v roce 1904 do padesátých let časopis Krása našeho

domova. V časopisu lze najít řadu údajů o ochraně památných stromů (NĚMEC, 2003). Od počátku vzniku okrašlovacích spolků byly jejich významnou činností stromové slavnosti. V roce 1906 se jich účastno 500 obcí po celém území Čech, Moravy a Slezka. Svaz také zakupoval z různých dotací sazenice pro okrašlovací spolky (KOLARÍK et al., 2003).

Jan Evangelista Chadt-Ševětínský publikoval v roce 1899 první přehled památných stromů v Čechách. Soupis významných stromů, alejí, porostů a keřů hejtmanství čáslavského v letech 1918 – 1922 publikoval Rudolf Maximovič. V letech 1941 – 1956 byl prováděn spolupracovníky ochrany přírody Soupis památných neb význačných stromů, stromořadí a porostů (NĚMEC, 2003). V letech 1941 – 1956 byl spolupracovníky ochrany přírody prováděn „Soupis památných neb význačných stromů, stromořadí a porostů“ na dotaznících „B“. Bohužel těchto dotazníků se dodnes dochovalo jen málo (TÁBOR et al., 2012).

Na začátku 20. století vycházela ochrana stromů z vůle samotných vlastníků. Od roku 1920 bylo možné k ochraně památných stromů využít předělového zákona. Po přijetí zákona č. 40/1956 Sb. o ochraně přírody byly památné stromy vyhlášovány jako chráněné přírodní výtvořy nebo chráněné přírodní památky (NĚMEC, 2003). V roce 1958 byla ustanovena při Společnosti Národního muzea v Praze sekce ochrany přírody, později nazvaná Sbor ochrany přírody. V tom to sboru byli odborníci i laici z celého území státu a organizovali celostátní akce, např.: Strom republiky. Zásadní byla vyhláška č. 142/1980 Sb., kterou se stanovili podrobnosti o ochraně stromů rostoucích mimo les, postup při výjimečném povolování jejich kácení a způsob využití dřevní hmoty těchto stromů (KOLARÍK et al., 2003).

Samostatnou kategorii památných stromů definoval zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Podrobnosti byly uvedeny ve vyhlášce MŽP ČR č. 395/1992 Sb. a v Metodickém návodu odboru ochrany přírody MŽP ČR k vyhlásování památných stromů, jejich skupin a stromořadí (NĚMEC, 2003).

3.2.2 SOUČASTNOST

Všechny dřeviny (stromy, keře, dřevité liány) rostoucí mimo les jsou podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále je zákon), chráněny před poškozováním a ničením bez ohledu na jejich druh a původ.

Památné stromy je podle zákona zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji. V zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění, je v § 301 zakotven trestní čin poškození chráněných částí přírody, který se týká i památných stromů. Je zde uvedeno, že ten kdo, byť i z hrubé nedbalosti, poruší jiný právní předpis (zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny) tím, že poškodí nebo zničí památný strom tak, že tím zanikne nebo je značně oslaben důvod pro ochranu památného stromu, bude potrestán odnětím svobody až na tři roky, zákazem činnosti nebo propadnutím věci či jiné majetkové hodnoty.

V zákoně v § 87 jsou stanoveny pokuty, které je možné uložit fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že nedovoleně mění dochovaný stav památného stromu, a to až do výše 10 000 Kč, nebo která poškodí či zničí památný strom, a to až do výše 100 000 Kč. Pokud přestupek bude spáchán ve zvláště chráněném území, pokuty mohou být uloženy až ve dvojnásobné výši. Pokud právnická nebo fyzická osoba při výkonu podnikatelské činnosti poškodí nebo zničí památný strom, může jí být uložena pokuta až do výše 1 000 000 Kč.

Péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování je povinností vlastníků. Orgán ochrany přírody může vlastníkům nařídit provedení nezbytného zásahu i pokácení stromu pokud se vyskytne epidemická nebo jinak vážná choroba (Zákon č. 114/1992 Sb.).

Mimořádně významné stromy a stromořadí může orgán ochrany přírody vyhlásit za památné stromy. Podle zákona může kterýkoli občan České republiky navrhnout ochranu vybraných stromů v kategorii památných stromů. Orgán, který ochranu vyhlásil, musí udělit souhlas k jejich ošetření.

Dle zákona má každý strom základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného v prsní výšce. Orgán ochrany

přírodu může vyhlásit jiný rozsah ochranného pásma u památných stromů. V tomto pásmu není dovolena žádná škodlivá činnost, např.: výstavba, odvodňování, terénní úpravy a chemizace.

Všechny vyhlášené památné stromy jsou evidovány v Ústředním seznamu ochrany přírody. Vyhláška 64/2011 Sb., o plánech péče, podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území stanovuje, že Ústřední seznam ochrany přírody zahrnuje soupis, popis, geometrické a polohové určení, právní a odbornou dokumentaci památných stromů a smluvně chráněných památných stromů s jejich ochrannými pásmy. Pro evidenci a identifikaci památných stromů a smluvně chráněných památných stromů se používá samostatná číselná řada evidenčních čísel.

3.2.3 ZAHRANIČÍ

Ve Velké Británii neexistuje žádný speciální zákon na ochranu starých stromů. Většina z nich není ani zahrnuta do místních programů Tree Protection Order (TPO). Nicméně pokud jsou stromy zařazeny do TPO, který je navrhnut místním stavebním úřadem, umožňuje jim to určitou ochranu. Kácení, prořezávání, ničení kořenů, úmyslné poškozování stromu bez svolení úřadu je bráno jako trestný čin (COMEY et BUTLER, 2007).

Mnoho živočišných druhů, které jsou úzce spjaty se starými stromy, je chráněno ve Spojeném království vlastními zákony, např. všechny druhy netopýrů. Strom, který poskytuje útočiště pro tyto organismy, může být považován za stanoviště druhu, a tím je i odpovídajícím způsobem chráněn (COMEY et BUTLER, 2007).

Na Slovensku se ochraně starých stromů začala věnovat velká pozornost v druhé polovině 20. století, kdy bylo zaevidováno nejvíce významných stromů. V roce 1955 byl Slovenskou národní radou přijat zákon č. 1/1955 o státní ochraně přírody, podle které mohli být významné stromy a jejich skupiny vyhlášené za

chráněný přírodní výtvar nebo chráněnou přírodní památku (BAUMERTHOVÁ et KRIŠTOF, 2002; KRIŠTOF, 2010).

V roce 1995, nabyl účinnosti zákon Národní rady Slovenské republiky č. 287/1994 Z. z., o ochraně přírody a krajiny. Podle § 34 tohoto zákona mohli být kulturně, vědecky, ekologicky, krajinotvorné a esteticky mimořádně významné stromy a jejich skupiny včetně stromořadí vyhlášené za chráněné. V současné době je ochrana starých nebo jinak význačných stromů zabezpečována zákonem č. 543/2002 Z. z., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů (BAUMERTHOVÁ et KRIŠTOF, 2002; KRIŠTOF, 2010). Stromy se za chráněné vyhláší v kategorii chráněný strom (KRIŠTOF, 2010).

Pokud to vyžaduje zájem ochrany chráněného stromu, může krajský úřad životního prostředí vyhlásit jeho ochranné pásmo. Platí v něm třetí stupeň ochrany, pokud nejsou vyhlášeny přísnější podmínky ochrany (§ 49 ods. 5 zákona č. 543/2002 Z. z.). Pokud ochranné pásmo nebylo vyhlášeno tímto způsobem, je jím potom území okolo chráněného stromu v plošném průmětu jeho koruny, který je zvětšený o 1,5 m, nejméně však v okruhu 10 m od kmenu stromu, a platí v něm druhý stupeň ochrany (§ 49 ods. 6 zákona č. 543/2002 Z. z.) (ENVIROPORTAL, 2016).

K 31. 12. 2006 bylo na Slovensku evidováno 478 chráněných stromů a jejich skupin včetně stromořadí. Představuje to 1320 jednotlivých stromů zastoupených 70 druhy původních a nepůvodních dřevin (ENVIROPORTAL, 2016).

Vedením státního seznamu chráněných stromů je od 1. 7. 2002 pověřené Slovenské muzeum ochrany přírody a jeskyňářství v Liptovském Mikuláši. Odbornou organizací ve věcech ochrany dřevin a chráněných stromů je Státní ochrana přírody Slovenské republiky se sídlem v Bánské Bystřici (ENVIROPORTAL, 2016).

V Polsku jsou stromy chráněny jako „pomnik przyrody“ zákonem o ochraně přírody - Ustawa z dnia 16. kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Jedná se o obdobu naší přírodních památek. Důvodem pro udělení ochrany je nečastěji obvod kmene měřený ve výšce 130 cm, ale také celková stavba stromu, jeho výjimečnost z ekologické či historického hlediska. Rozměry stromů či keřů, které splňují

požadavky pro uznání přírodní památky, se liší v závislosti na druhu (PIETRZAK, J., 2009).

V Polsku je chráněno více než 35 000 přírodních památek, z toho více jak 95% tvoří jednotlivé stromy. Skupiny stromů čítají kolem 3 500 a aleje kolem 700 položek v seznamu rejstříku památek přírody (GRZYWACZ, 2011).

V Německu mohou jednotlivé spolkové země zasahovat do ochrany stromů, popřípadě regulovat náklady na péči a to prostřednictvím krajské nebo obecní vyhlášky. Tendenčně platí, že jsou častěji chráněny stromy. Ochrana se vztahuje na listnaté a jehličnaté stromy, nikoli na stromy ovocné a školky. Stromy spadající pod ochranu musí splňovat určité parametry a to nejméně 80 cm v obvodu a 1m na výšku. Do této ochrany spadají i stromy veřejné zeleně. Je zakázáno odstraňování a poškozování památných stromů. Dojde-li k rozporu s těmito opatřeními, jedná se o trestní čin s vysokými pokutami (25 000€ až 50 000€). Z bezpečnostních důvodů může dojít, se souhlasem, k odstranění nebezpečných stromů a jejich částí (KAUB, 2000).

V Německu mají zavedený oficiální registr stromů veřejně přístupný na internetových stránkách. Jedná se o databanku starých stromů veteránů, přírodních pomníků a neobyčejných stromů. V registru se nachází kompletní seznam, tříděný podle jmen, obsahuje 3878 položek. Nalezneme zde informace o stáří, druhu stromů, spolkové zemi, okresu a městě, kde se strom nachází. Tato databáze zahrnuje památné stromy nacházející se v německy mluvících zemích (Německo, Rakousko, Švýcarsko) (BAUMREGISTER, 2015).

3.3 VYHLAŠOVÁNÍ PAMÁTNÝCH STROMŮ

Návrh na vyhlášení ochrany v kategorii památný strom může podat každý občan České republiky nebo právnická osoba příslušným orgánům ochrany přírody. Podle současně platných právních předpisů to jsou pověřené obecní úřady, na území národních parků a jejich ochranných pásem příslušná správa národního

parku, na území chráněných krajinných oblastí a jejich ochranných pásem správa chráněné krajinné oblasti a na území vojenských újezdů újezdní úřad (MIKO, 2005).

Návrh musí obsahovat základní údaje o umístění dřeviny, údaje o dřevině a zdůvodnění návrhu ochrany. Následuje odborné dopracování návrhu a doplnění náležitostí podle vyhlášky č. 395/1992 Sb.

K vyhlášení ochrany dojde na základě oznámení záměru vyhlásit dřevinu za památný strom a následujícího správního řízení. Účastníky správního řízení jsou majitel/majitelé pozemku, na kterém strom roste, majitelé pozemků v ochranném pásmu budoucího památného stromu, dotčené orgány státní správy, případně občanská sdružení, která se k účasti na správním řízení přihlásila. Na základě správního řízení vydá příslušný orgán ochrany přírody rozhodnutí o vyhlášení ochrany památného stromu, skupiny památných stromů nebo stromořadí (KOLAŘÍK et al., 2003).

Ochrana památného stromu se vztahuje na všechny části a stadia stromu, tedy i na torza kmene. Pokud památný strom zanikne, nebo zanikne důvod jeho ochrany, může orgán ochrany přírody, který památný strom vyhlásil, formou rozhodnutí, ochranu zrušit. Před vydáním povolení ke kácení, pokud je vykácení prokazatelně nezbytné, musí být ochrana památného stromu zrušena, opět správním rozhodnutím příslušného orgánu (KOLAŘÍK et al., 2003).

Dle vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, musí všechny orgány ochrany přírody, které jsou oprávněny vyhlašovat památné stromy, předat do 30 dnů ode dne vyhlášení stanovené podklady do ústředního seznamu, jehož vedením je pověřena AOPK ČR v Praze.

Podle § 39 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, je možnost smluvní ochrany památných stromů včetně jejich ochranných pásem. Na základně písemné smlouvy mezi vlastníkem pozemku a příslušným orgánem ochrany přírody může být strom vyhlášen za památný. Smlouva musí obsahovat vymezení ochranných podmínek památného stromu a způsob péče o

strom. Tato forma ochrany je vázána k pozemku formou věcného břemene na základě smlouvy. O zápis věcného břemene do katastru nemovitostí žádá příslušný orgán ochrany přírody. Smluvně chráněný památný strom je zakázáno poškozovat.

Památné stromy jsou v terénu označovány tabulí s malým státním znakem České republiky a tabulí s textem „památný strom“ (obr. č. 1) nebo „památné stromy“. U smluvně chráněných stromů se používají tabule s textem „smluvně chráněný památný strom“ nebo „smluvně chráněné památné stromy“. Označení je umísťováno tak, aby nezpůsobilo poškození stromu. Označování se řídí vyhláškou č. 64/2011 Sb., o plánech péče, podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území.

Obr. č. 1: Označení památného stromu (zdroj: autor)

Vyhláškou č. 64/2011 Sb., o plánech péče, podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území, se také řídí označování památných stromů v mapových podkladech. Označování se liší podle měřítka mapového podkladu. V kopiích základní mapy České republiky o měřítku 1:10 000, 1:25 000 a 1:50 000 se památné stromy vyznačují plným kroužkem černé barvy, popřípadě skupinou kroužků o průměru 3 mm. Uvádí se též jejich název včetně slov „památný strom“ nebo „památné stromy“. U smluvně chráněných stromů se používá kroužek fialové barvy a u názvu text „smluvně chráněný památný strom“ nebo „smluvně chráněné památné stromy“. V kopiích Státní mapy 1:5 000 se vyznačují památné stromy plným rovnostranným trojúhelníkem černé nebo fialové barvy, případně jejich skupinou o straně délky 5 mm a vrcholem směřujícím vzhůru, s uvedením jejich názvu včetně slov „památný strom“ nebo „památné stromy“. U smluvně památných stromů se používá stejné označení jen u názvu je text „smluvně chráněný památný strom“ nebo „smluvně chráněné památné stromy“.

Za památné stromy se vyhláší dřeviny, které vynikají svým vzrůstem, věkem, významné dominanty, zvláště cenné introdukované dřeviny a historicky

cenné dřeviny. Ty jsou pamětníky, nebo památníky historie, připomínají historické události nebo jsou s nimi spojeny různé pověsti a báje. Při posuzování zda ten či onen strom je třeba chránit jako památný, je nezbytné posuzovat důvody ochrany ze všech výše uvedených hledisek. Může se jednat i stromy mladé, představa, že se musí jednat o nejstarší kmety, je nesprávná. Prozatím nebyla stanovena žádná podrobnější kritéria pro vyhlášení ve formě parametrů obvodu kmene, výšky nebo stáří pro výběr dřevin pro kategorii památných stromů (KOLAŘÍK et al., 2003).

Z dendrologického hlediska mají památné stromy význam tím, že jejich ochranou pečujeme o významné exempláře různých taxonů autochtonních i některých introdukovaných dřevin. Velký význam má i uchování genetického bohatství, protože nejstarší památné stromy jsou pravděpodobně fragmenty starých (skoro původních) populací našich domácích dřevin (KOLAŘÍK et al., 2003).

V neposlední řadě mají památné stromy význam výchovný a estetický. Pomáhají vytvářet povědomí národní sounáležitosti, vlastenectví, napomáhají tříbení smyslu pro krásu, vztahu k živému okolo nás (KOLAŘÍK et al., 2003).

3.5 PÉČE O PAMÁTNÉ STROMY

Dle zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění, je povinností vlastníků péče o dřeviny, jejich ošetřování a udržování.

Památné stromy je možno rozdělit do tří kategorií:

- I. kategorie – památné stromy kmetského věku
- II. kategorie – památné stromy zralého věku (200 – 400 let)
- III. kategorie – památné stromy mladého věku

O stromy I. kategorie je nutno pečovat, aby se co nejdéle zachovaly, to znamená pravidelnou a soustavnou péčí, protože její zanedbání přináší v pozdějším věku velké problémy. O II. kategorii se musí intenzivně pečovat, aby byly co nejpůsobivější a o stromy v III. kategorii je nutno pečovat, tak aby se dožily svého

plného působení a poté i kmetického věku. U III. kategorie je nutno omezit radikální a rozsáhlé zásahy, které stejně nebývají ku prospěchu stromu (KOLAŘÍK et al., 2003).

Ke všem zásahům péče o památné stromy je ze zákona nutný souhlas orgánu ochrany přírody, který je oprávněn vydávat nebo rušit ochranu památných stromů. Ten, kdo zamýšlí provést ošetření památného stromu, musí předem podat žádost. Z žádosti musí být patrný rozsah zamýšleného zásahu – slovní popis, zákres, zákres do fotodokumentace, projekt. Orgán ochrany přírody udělí souhlas formou správního rozhodnutí, a to pouze tehdy a v takovém rozsahu, který zajistí, že památný strom nebude poškozen (REŠ et ŠTĚRBA, 2010).

Všechny zásahy musí být provedeny na dobré odborné úrovni. Důležitá je i dokumentace zásahu, včetně fotografické, jak před zásahem tak i po něm. Kopie zprávy o ošetření bude uložena v centrální dokumentaci Ústředního seznamu ochrany přírody (REŠ et ŠTĚRBA, 2010).

Technologie a technika zásahu a ošetření se v zásadě neliší od technologií a technik užívaných u jiných dřevin rostoucích mimo les stejné věkové nebo velikostní kategorie (REŠ et ŠTĚRBA, 2010). U nejstarších a nejcennějších stromů je ošetření vysoce individuální. Musí být co nejšetrnější, aby riziko nesprávného zásahu bylo omezeno na minimum (KOLAŘÍK et al., 2003). Kde to provozně bezpečností situace dovoluje, je u památných stromů žádoucí použít metody blízké přírodě s omezením tvrdých zásahů. Jedná se tak v zájmu zachování dalších mikroekosystémů jiných biot (KOLAŘÍK et al., 2003; REŠ et ŠTĚRBA, 2010).

S ohledem na finanční náročnost ošetřování památných stromů je možné využít dotací z dotačních titulů ke krytí nákladů (REŠ et ŠTĚRBA, 2010). Ošetření památného stromu je možné pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody. O finanční příspěvek na schválené opatření může žadatel požádat např. z programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK), podprogramu 115 165 - Podpora adaptace nelesních ekosystémů. Maximální výše podpory u této dotace je 250 000 Kč. Žadatelem může být fyzická osoba, právnická osoba, obecně prospěšná organizace, územní samosprávný celek (obce a kraje), občanské sdružení, svazek obcí, příspěvková organizace, organizační složka státu, státní organizace a státní

podnik (DOTACE, 2016). Agentura ochrany přírody a krajiny může žádat o dotaci v rámci Operačního programu životního prostředí, prioritní osy 4: Ochrana a péče o přírodu a krajinu. Pod prioritní osu 4 se řadí specifický cíl 4.1: Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území, jehož cílem je zajištění potřebné péče o předměty ochrany na národně významných chráněných územích. Jedním z podporovaných opatření je zajištění péče o NP, CHKO, NPR, NPP a lokality soustavy území Natura 2000 (území národního významu), pod které spadá i péče o dřeviny mimo les. (DOTACE, 2016; OPZP, 2016).

3.6 ZÁCHRANA GENOFONDU PAMÁTNÝCH STROMŮ

Novým aspektem ochrany památných stromů je záchrana genetického bohatství (NĚMEC, 2003). Památné stromy, které jsou starší než 250-300 let, jsou ve většině případů pozůstatky autochtonních populací domácích dřevin. Některé sice byly uměle vysazeny, ale nebyly přenášeny z větší vzdálenosti. Představují tak významný genetický zdroj nebo-li genofond (NĚMEC, 2003; REŠ et ŠTĚRBA, 2010).

I introdukované dřeviny, vyhlášené jako památné stromy, zasluhují pozornost jak z historického hlediska, tak i z hlediska růstových a dalších vlastností (REŠ et ŠTĚRBA, 2010). Rozmnožují se stromy, které se vyskytují velmi vzácně, např. *Kalopanax pictus* v Nové Bystřici u Jindřichova Hradce (NĚMEC, 2003).

V letech 1997 – 2012 byl řešen projekt „Záchrana cenného domácího genofondu památných stromů“. Do výběru byly zahrnuty stromy starší 300 let, stromy, ke kterým se váže historická událost nebo pověst. U alochtonních druhů byly zahrnuty stromy nadprůměrných rozměrů nebo zvláště cenné taxony. Celkem bylo zhodnoceno přes tisíc památných stromů ve všech krajích ČR (REŠ et ŠTĚRBA, 2010; TÁBOR et al., 2012).

Cílem tohoto projektu bylo hodnocení vybraných stromů, doplnění evidence genofondu památných stromů a aktualizaci Ústředního seznamu památných stromů. Vybraní jedinci, cenní zejména pro uchování genového spektra dřevin autochtonního i alochtonního původu s mimořádnou biologickou, hospodářskou a

sadovnickou hodnotou, byli namnoženi a dopěstováni. Byla vytvořena genobanka památných stromů ve Výzkumném ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i. a část výpěstků matečných památných stromů byla navrácena zpět do regionů (TÁBOR et al., 2012).

Vysazované odrostky z těchto stromů při vysazování dostávají certifikát o původu, z něhož vyplývá, z kterého památného stromu pocházejí (REŠ et ŠTĚRBA, 2010).

3.7 HODNOCENÍ STAVU STROMŮ

Účelem hodnocení stavu stromů je získat popis stromu, zhodnocení jeho mechanického a biologického stavu, zhodnocení rizik, které jsou spojeny s přítomností stromu na jeho stanovišti a také odhad dynamiky budoucích změn. Hodnocení estetického či ekologického významu dřevin, bývají považovány za dobrovolné, avšak v konkrétních případech spojených s aspekty praktického ošetřování stromů mohou mít zásadní roli (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Metodiky hodnocení stromu v rámci naší republiky vznikaly spíše pro potřeby zahradní architektury, celosvětově jsou orientovány spíše na potřeby hodnocení provozní bezpečnosti stromů (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Hodnocení stavu stromů obecně probíhá ve třech krocích:

- Vizualní šetření – adspekční metoda, kterou se posuzuje aktuální stav stromu. Hodnotí se obecná charakteristika, fyziologická vitalita, zdravotní stav a provozní bezpečnost.
- Speciální metodiky vizuálního hodnocení – odhad rozsahu zjištěného defektu a zhodnocení jeho vlivu na celkový stav hodnoceného stromu. Nejčastěji využívanými metodikami jsou VTA (Visual Tree Assessment) a WLA (Wind Load Analysis).
- Přístrojový test – používaný při podezření na rozsáhlejší interní defekty a narušení kořenového systému (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

3.7.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA STROMU

Při hodnocení stavu dřeviny jsou vždy evidovány základní charakteristiky, které popisují a identifikují jedince. Mezi tyto charakteristiky se řadí:

- lokalizace dřevin
- určení taxonu
- dendrometrické parametry
- odhad stáří (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008)

3.7.1.1 LOKALIZACE DŘEVIN

Poloha stromu se váže k patě kmene, u více kmenů se vztahuje k bodu uprostřed rozvětvení kmenů. V dnešní době se k zjištění lokalizace používá systém GPS. Starší a značně rozšířená je metoda instalace identifikačních štítků – tagů na kmeny stromů. Používá se široké spektrum typů štítků, tak i jejich přichycení ke kmeni. Tagy se většinou používají jako doprovodný systém pro označování dřevin v rámci větších spravovaných území (arboreta, stromořadí, parky atd.) (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

3.7.1.2 URČENÍ TAXONU

Taxonem se rozumí druh dřeviny, popř. kultivar či varieta. Vzhledem k absenci českých ekvivalentů pro názvy kultivarů se při inventarizaci pro označování dřevin běžně používá pouze odborné názvosloví. Je nutné respektovat aktuální standart názvosloví a jeho zápis. V některých případech je možné označení dřevin zkratkou nebo číselným kódem. Nejčastěji používaným číselníkem je číselník ÚHÚL (KOLAŘÍK et al., 2005).

3.7.1.3 DENDROMETICKÉ PARAMETRY

3.7.1.3.1 DIMENZE KMENE

Určení dimenze kmene se měří v tzv. výčetní neboli prsní výšce, to je v úrovni 130 cm nad zemí. Tuto výšku je třeba brát jako úzus, jehož účelem je odstranění vlivu kořenových náběhů při měření (KOLAŘÍK et al., 2005, KOLAŘÍK et al., 2008).

Různé metodiky se liší v uvádění průměru či obvodu kmene. Při měření obvodu kmene se eliminuje případná nerovnoměrnost kmene – eliptický kmen, boulovitost atd. Obvod se měří u stromů s většími dimenzemi kmene, neboť ke zjištění průměru je nedostatek disponibilních zařízení s tímto rozsahem (KOLAŘÍK et al., 2005, KOLAŘÍK et al., 2008).

Při měření průměru kmene se musí dodržovat několik pravidel. Průměr se vždy měří v kolmém směru k ose kmene. U eliptického kmene se měří ve dvou směrech na sebe kolmých, přičemž jedna osa ve směru největšího průměru. Jako průměr kmene se pak uvádí aritmetický průměr obou změřených hodnot. Podle průměru kmene můžeme do jisté míry odhadnout věk stromu a jeho úspěšnost v kompetici s okolními jedinci. Tloušť kmene lze ovlivnit úpravou stanoviště, uvolněním stromu z porostu a do jisté míry i úpravou koruny. Prostým měřením průměru kmene nemůžeme usuzovat přesné stáří stromu, jelikož tloušť kmene je silně závislé na druhu stromu, typu stanoviště i na mechanických vnějších podnětech (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Při zjišťování dimenze kmene se používá několik typů přístrojů. Pro měření obvodu kmene se využívá pásmo, nejlépe látkové. Látkové pásmo lépe přilne k měřenému kmeni a nevzniká tak systematická chyba jako u pásma ocelového. Pro měření průměru se v arboristické praxi nejčastěji používají dvouramenné průměrky s délkou 65 cm. Můžeme sehnat dvouramenné průměrky až do velikosti 170 cm (KOLAŘÍK et al., 2005).

3.7.1.3.2 VÝŠKA STROMU

Výška stromu je definována jako vertikální vzdálenost mezi bází kmene a vrcholem koruny (KOLAŘÍK et al., 2005; WEST, 2009). Jedná se o druhou základní míru. Zjišťování výšky stromu je problematické a ve většině případů je nutné využívat nepřímé metody měření. Často je jedná o odhad (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008). Pro měření výšky stromů se používají přímé, trigonometrické a geometrické metody (WEST, 2009).

Přímé měření výšky zahrnuje prosté držení měřicí tyče přímo podél kmene stromu. Zařízení s teleskopickými segmenty jsou schopny měřit výšky stromu do 8 m. Lehké hliníkové nebo laminátové tyče konstantní délky (1,5 - 2 m) mohou být libovolně přidávány. Může být změřen strom o výšce asi 12m, poté je těžké tyč udržet. Při použití tohoto zařízení je potřeba dvou osob, jedna drží tyč a druhá kontroluje výšku tyče s výškou stromu. Za větrného počasí je toto měření obtížnější. Při pečlivém pozorování vrcholu stromu by mělo tato zařízení umožnit měření výšky s přesností na 0,1 m (WEST, 2009).

Trigonometrické měření výšky stromu se provádí na základě podobnosti rovnoramenných trojúhelníků. Použít lze rovnou větev stejné délky jako vzdálenost oka a pěsti osoby provádějící měření nebo různé výškoměry (Christenův, Blumeleisův, zrcadlový relaskop apod.). Pro zjištění výšky je většinou nutno znát odstupovou vzdálenost. U výškoměrů, založených na měření úhlů, se vždy provádí dvě čtení. První odečet se provádí po zacílení na patu kmene a druhý po zacílení na špičku stromu (KOLAŘÍK et al., 2005).

Při měření výšky stromu mohou vznikat velké chyby. Častým zdrojem chyb je špatně změřená odstupová vzdálenost. Dalším zdrojem chyb je špatný odhad nejvyššího místa u nakloněných stromů nebo u stromů s rozložitou korunou. V případě, že měříme odstupovou vzdálenost od kmene stromu, ale výšku měříme v jiné části koruny, může takto vzniklá chyba dosahovat několika metrů (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

3.7.1.3 PRŮMĚT KORUNY

Průmět koruny stromu se využívá pro zjištění velikosti plochy zastíněné korunou a pro možnost rámcového usuzování na rozšíření kořenového systému. Z hodnoty průmětu koruny lze vypočítat objem koruny, např. kvůli oceňování dřevin. Hodnota se většinou uvádí jako aritmetický průměr dvou na sebe kolmých měření (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Silně asymetrická koruna, jednotlivé větve, které vyčnívají z celkového obrysu, překrývající se větve ze sousedních stromů atd. mohou při měření způsobit problémy (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Velikost průmětu koruny je opět ovlivněna především druhem stromu a okolním porostem nebo zástavbou. Postupnou výhovou mladého jedince je možné průmět koruny silně ovlivňovat bez výraznějšího poškození (KOLAŘÍK et al., 2005).

3.7.1.4 STÁŘÍ STROMU

Pouze vyhodnocením vývrtu ze dřeva kmene lze přesně zjistit stáří stromu. Vývrt se získává Presslerovým přírůstoměrem, jedná se o speciální dutý nebozez. Odečtením počtu letokruhů a jejich interpretací lze přesně stanovit stáří stromu, ale také některé stresové vlivy. Tato poměrně náročná laboratorní metoda poškozuje měřený strom. Pokud se navíc uvnitř kmene nachází dutina, odečítání věku je i v případě této metody přibližné (KOLAŘÍK et al., 2005).

Zjišťování stáří stromu podle tloušťky borky, počtu větvených přeslenů, velikosti stromu apod. nelze považovat za exaktní. Tímto způsobem vyhodnocený věk může být blízké skutečnosti u mladých stromů, případně u stromů určitého druhu, rostoucích na stejném stanovišti jako strom referenční. Tyto postupy pro určování věku dospělých stromů lze aplikovat pouze jako hrubý odhad (KOLAŘÍK et al., 2005).

Věk stromu může být odhadnout podle průměru kmene nebo pomocí křivky růstového modelu, k výpočtu slouží matematické vzorce. Nejjednodušší je metoda, kdy základním údajem je průměrná šířka letokruhu (JURA in KOLAŘÍK et al., 2005).

Pro účely odhadu věku solitérních stromů slouží křivky růstových modelů. Křivky berou v úvahu rozdílnou dynamiku tloušťkového přírůstu v mládí a ve vyšším věku dřeviny. Z toho důvodu umožňují jistější přesnost odhadu stáří stromu (KOLAŘÍK et al., 2005).

Historické stromy nemohou být žádným způsobem poškozeny, aby se u nich zjistilo stáří. Proto lze stáří odhadnout pouze externím měřením a pak přímým porovnáním s podobnými stromy stejného druhu rostoucími na obdobném místě se známým datem výsadby (WHITE, 1998).

3.7.2 FYZIOLOGICKÁ VITALITA

Vitalita stromu odráží dynamiku průběhu jeho fyziologických procesů – jeho životnost, životaschopnost a jeho schopnost reagovat na okolní podněty. Reakce na vnější podněty a přírůsty stromů jsou chápány jako doklad o úrovni vitality (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Hlavními hodnocenými parametry u fyziologické vitality jsou defoliace koruny, malformace, změny formy větvení na periferii koruny a vývoj sekundárních výhonů (BORUSÍK et ŠIMEK, 1994; KOLAŘÍK et al., 2013).

Pro hodnocení vitality stromů se používá následující stupnice:

0 – výborná

1 – mírně narušená

2 – zřetelně narušená – stagnace růstu, prosychání koruny na periferních oblastech koruny)

3 – výrazně snižená – začínající ústup koruny, odumřelý vrchol koruny

4 – zbytková vitalita – větší část koruny odumřelá

5 – odumřelý strom (KOLAŘÍK et al., 2005)

Hodnota vitality je do značné míry relativní veličinou, která se vztahuje k danému okamžiku hodnocení. Z tohoto důvodu se někdy hodnocení fyziologické vitality neprovádí (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

3.7.3 ZDRAVOTNÍ STAV

Zdravotní stav charakterizuje provozní bezpečnost dřeviny, proto je vždy součástí hodnocení stavu stromu. Dřevina je hodnocena podle úrovně svého mechanického narušení, existence dutin, stupně kolonizace dřevokaznými houbami, deformací růstu apod. (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Pro hodnocení zdravotního stavu můžeme využít pětistupňovou škálu.

- 1 – výborný – zdravý vitální strom bez viditelného poškození
- 2 – velmi dobrý – zdravý jedinec, jen s drobným poškozením
- 3 – dobrý – strom s viditelným poškozením kmene nebo koruny, dutinou apod.
- 4 – silně poškozený – v kmeni nebo koruně, vitalita slabá
- 5 – zcela uhynulý, neživé torzo (TÁBOR et al., 2012)

Zdravotní stav, na rozdíl od fyziologické vitality, odráží stupeň mechanického poškození a oslabení jedince (PEJCHAL, 1994).

3.7.3.1 DEFEKTY A VADY

Defekty a vady lze rozdělit na vady dřeva a vady kmene. Defekty narušují pravidelnost struktury dřeva v kmeni a tím je způsobeno zvýšení napětí v okolí dutin a suků. Pokud je kmen mechanicky poškozen, je oslaben. Důležitou roli hraje rozsah a lokalizace defektu. Vizuální hodnocení proto nemusí být dostatečné a musí se využít některé ze speciálních metodik, případně přístrojové metody hodnocení (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Defekty podle způsobu vzniku můžeme rozdělit na habituální defekty a poškození (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Defekty habitu jsou určité nedokonalosti v proporcích a tvaru jednotlivých částí stromu, zejména koruny. Tyto defekty zvyšují zátěž, která vzniká při vanutí větru (přeštíhlení), narušují plynulost toku napětí (excentrická koruna, tlakové vidlice a nevhodná struktura koruny). Tlakové vidlice neboli defektní větvení a sekundární výhony mohou být důvodem pro vznik trhlin (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Při poškození je narušena celistvost stavby stromu, uzavřenost vnitřního prostředí stromu a jeho ochranný kryt borkou. Vzniká působením vnějších faktorů. Podle rozsahu může jít o poranění povrchová nebo hlouběji zasahující do dřeva. Poškození, která zasahují větší část obvodu a plochy kmene, jsou závažná, uvolní se tak cesta pro vstup patogenních organismů (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

3.7.3.1.1 TRHLINY

Trhliny mají vliv na mechanické chování stromu, jelikož narušují celistvost kmene či větví, jsou jakousi vstupní branou pro infekci dřevokaznými houbami. Izolace trhliny je energicky náročná, protože často zasahuje velkou část kmene a může být hluboká. Strom ztrácí velkou část zásobní kapacity kmene a část vodivých drah (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Nejznámější příčinou vzniku trhlin ve kmeni je prudký pokles teplot, při němž vznikají tak mrazové trhliny. Při přehřátí pletiva slunečním zářením může dojít k lokálnímu odumření kambia, to poté vede ke vzniku podélných poranění. Tento jev se nazývá korní spála (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Trhliny se mohou vytvářet i mezi letokruhy. Obvodové trhliny mohou být nebezpečné v souvislosti s namáháním postižené části větve či kmene krutem (v kontextu s asymetrickou korunou). Jinak nejsou samy o sobě nebezpečné ve smyslu rizika selhání části stromu (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

I prostým přetížením dřeviny, např. v důsledku extrémního náporu větru, může dojít i bez předchozí přítomnosti defektu ke vzniku trhlin. Trhliny může také způsobit zásah bleskem či jiné poranění (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

3.7.3.1.2 DUTINY

Jako následek rozkladu dřeva v důsledku činnosti dřevokazných hub vznikají dutiny. Jako u ostatních defektů se jejich vliv na mechanické chování stromu liší podle umístění a rozsahu dutiny. Významnou roli také hraje, zda se jedná o dutinu otevřenou či uzavřenou (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Má-li strom dostatečně silnou zbytkovou stěnu a může dále tloušťkově přirůstat, nepředstavují uzavřené dutiny velké riziko pro stabilitu stromu. Z určitého hlediska může být dutý profil kmene i výhodou, strom již nemusí ochraňovat dřevo uvnitř kmene (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Pro provozní bezpečnost dřeviny představují otevřené dutiny větší problém než uzavřené. Nejnebezpečnější jsou dutiny vytvořené v úžlabí větví, je tak snížena pevnost uložení větve. Závažné jsou i dutiny na bázi kmene, kde je soustředěno nejvíce sil. Nicméně strom je schopen otevřenou dutinu úspěšně stabilizovat vytvořením kalusového valu (mohutná vrstva dřeva na okrajích dutiny)(KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Avšak dutiny mají v širším kontextu značný ekologický význam. Dutiny a rozložené dřevo představují pro řadu organismů vhodné prostředí pro život (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

3.7.4 SADOVNICKÁ HODNOTA

Sadovnická hodnota je souhrn biologických a estetických vlastností dřeviny vyjádřený v jednotném koeficientu (PEJCHAL, ŠIMEK, 2011). Pro hodnocení sadovnické hodnoty můžeme použít následující klasifikaci:

- 5. Stupeň – velmi vysoká hodnota = 5 bodů

- 4. Stupeň – vysoká hodnota = 4 body
- 3. Stupeň – střední hodnota = 2,6 – 3 body
- 2. Stupeň – nízká hodnota = 1,6 – 2,5 bodů
- 1. Stupeň – velmi nízká hodnota = 1 – 1,5 bodů (MACHOVEC, GRULICH, 2007).

Jedná se o bodovou klasifikaci. Spočívá v bodování dřevin podle sadovnické hodnoty, kdy 1 bod je přidělen stromům s nejnižší hodnotou a 5 bodů stromům s nejvyšší hodnotou.

3.7.5 PROVOZNÍ BEZPEČNOST

Při hodnocení stavu stromů je zjištění jeho provozní bezpečnosti jedním ze základních požadavků, který je na stromy kladen. Jedná se o míru stability stromu, která je aplikovaná na konkrétní stanovištní podmínky (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Posuzování provozní bezpečnosti je obvykle subjektivním procesem, který vychází ze znalostí chování dřeviny během jejího života. Posuzuje se samostatný strom, prostředí, kde se nachází a potencionální rizika, která mohou nastat v důsledku selhání stromu (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Odpovědnost za dosažení a udržení stavu provozní bezpečnosti a celkově správnou péči je na vlastníkově dřevin, respektive pozemku, na kterém strom stojí (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008; REŠ et ŠTĚRBA, 2010).

3.7.6 SPECIÁLNÍ METODIKY VIZUÁLNÍHO HODNOCENÍ

Pro účely hodnocení stavu a podrobnější diagnostiky provozní bezpečnosti stromů bylo vyvinuto několik metodik. Jedná se o komplexní přístupy k hodnocení stavu stromů, jejichž cílem je pomocí matematických a empirických modelů

odhadnout rozsah skrytých defektů a vad (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Metoda VTA (Visual Tree Assessment) poskytuje zevrubný pohled do interních strukturálních problémů nosných částí stromů, které se navenek projevují změnou jejich designu. Metoda je založena na aplikaci teorií biomechaniky a na empirických zkušenostech se stromy (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

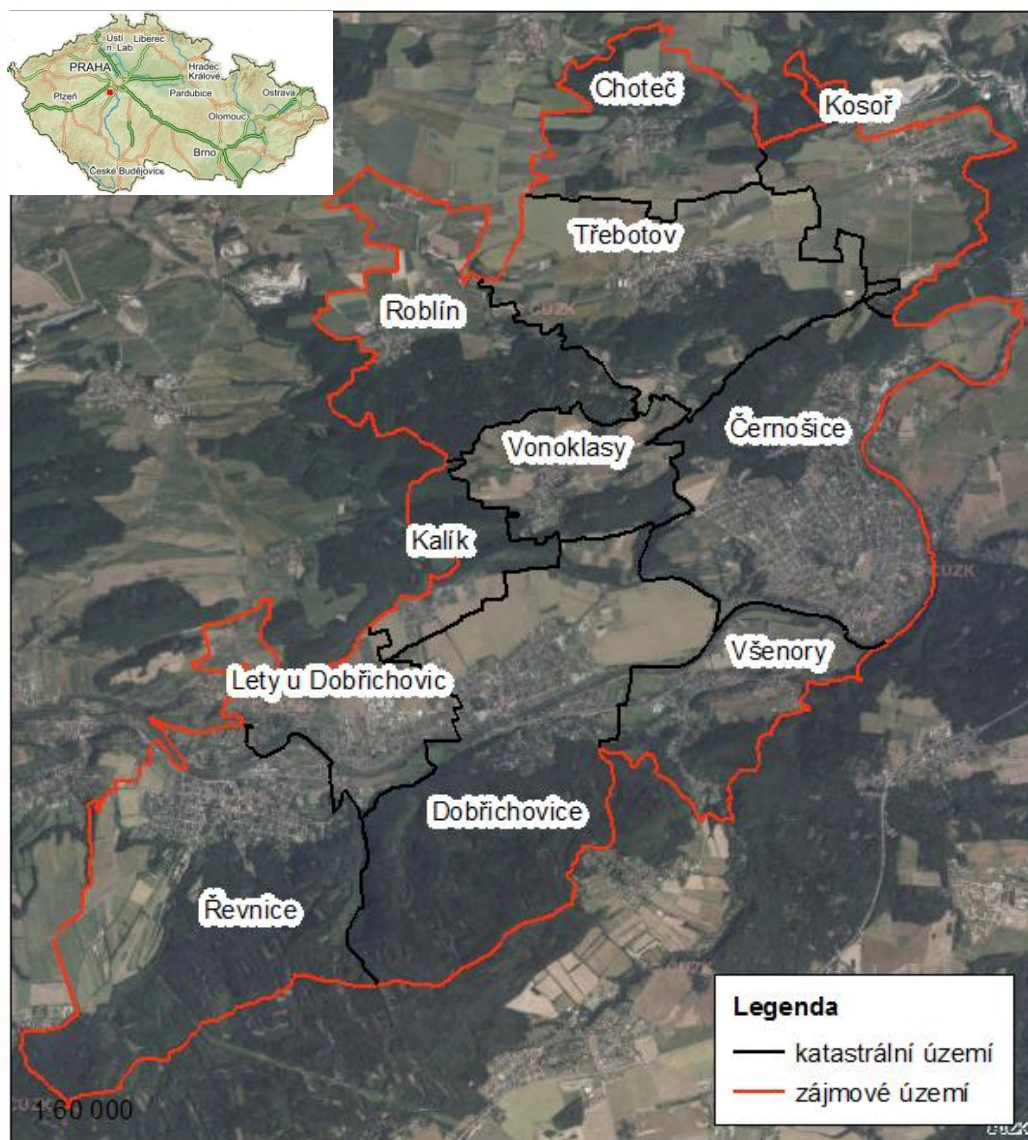
Pro solitérní stromy je výhradně určena metoda SIA (Statisch Integrierte Abschätzung). Jedná se o zjednodušenou aplikaci experimentálních výsledků, získaných využíváním přístrojové metody tahových zkoušek. Hlavním účelem je poskytnout rychle využitelný přístup, kterým je možné definovat vliv vybraných defektů na statické poměry stromu a kvantifikovat velikost zátěže vznikající při namáhání stromu větrem (KOLAŘÍK et al., 2005).

Na metodu SIA navazuje metodika hodnocení statických poměrů stromů WLA (Wind Load Analysis). Využívá se také jen pro solitérně rostoucí stromy, popřípadě pro stromy rostoucí ve velmi rozvolněných skupinách, které neztratily charakter solitéry. Pomocí metody WLA se modelově vypočítává, jaké síly budou působit na hodnocenou dřevinu v případě vichřice. Zjišťuje se, jestli je tento nápor strom schopný ustát s uvážením dimenze jeho kmene a vybraných typů defektů. Hodnotí se odolnost proti zlomu a ukroucení (KOLAŘÍK et al., 2008).

Další metoda, EHT (Evaluation of Hazard Trees in Urban Areas), je založena na empirickém přístupu k hodnocení vybraných defektů stromů. Bere v úvahu nejen hodnocení vybraných defektů a jejich vlivu na statické poměry stromu, ale zabývá se i klasifikací cílů pádu přítomných v okolí stromu. Cílem metody EHT je sestavit tzv. Risk Management Plan. Řeší postup při řešení problémů a program předcházení vzniku defektů pomocí programu péče o dřeviny (KOLAŘÍK et al., 2005).

4. CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

Zájmové území (obr. č. 2), které jsem si vybrala, tvoří jedenáct katastrálních území a jsou to: Choteč, Kosoř, Třebotov, Roblín, Karlík, Vonoklasy, Černošice, Všenory, Dobřichovice, Lety a Řevnice. Katastry spadají pod pověřenou obec Černošice. Celková rozloha území je 6 211 ha.

Obr. č. 2: Zájmové území (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

Území spadá do hercynské podprovincie, jejíž reliéf je převážně tvořen vrchovinami a zdviženými pahorkatinami. Podnebí je zde přechodné, převážně pod oceánickým vlivem. Často se zde vyskytují regionální klimatické zvláštnosti, jako je srážkový stín či teplotní inverze. Vegetace je ovlivněna geologicky starým podložím Českého masivu (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

Hercynská podprovincie se dělí na 70 biogeografických regionů. Zkoumané území leží převážně v Karlštejském bioregionu. Zalesněné stráně Brd nad Řevnicemi, zvané Hřebeny, spadají do východního cípu Brdského bioregionu (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

Karlštejský bioregion má rozlohu 475 km² a zabírá téměř celou Hořovickou pahorkatinu a jižní výběžek Pražské plošiny. Typická část je tvořena vápencovou vrchovinou, rozčleněnou údolími toků. Bioregion reprezentuje nejrozsáhlejší krasové území České kotliny a hostí charakteristickou vápnomilnou biotu (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

Brdský bioregion zabírá téměř celý geomorfologický celek Brdská vrchovina, jižní výběžek Křivoklátské vrchoviny, Hořovické pahorkatiny a východní okraj Švihovské vrchoviny. Je tvořen ostrovem ploché hornatiny na břidlicích. Hřebeny, nejjižnější část zájmového území, jsou méně reprezentativní částí brdského bioregionu. Potenciální vegetace této části je řazena do bikových bučin s fragmenty acidofilních doubrav a dubohabrových hájů (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

4.1 PŮDA

Pro údolí Berounky je charakteristická hnědá fluvizem rázu vega a regozem. Jižním směrem od řeky, na brdských Hřebenech nalezneme typické kambizemě a hnědozem. Na sever od řeky Berounky se rozkládá velmi pestrá mozaika půd. Na rozrušených vápencích se vytvořila celá škála rendzin, které často doprovází typicky krasová půda terra fusca, někdy nazývaná červenice. V lesích jsou zastoupeny karbonátové hnědozemě. A dále se zde nachází i kambizem (CULEK et al., 1996; BUDIL et JÄGER, 2002).

4.2 GEOLOGIE

Z geologického hlediska je zájmové území velmi významné. Leží na území Českého krasu, který je z hlediska dlouhodobé geologické paměti v Čechách jedinečný, jedná se o krasové území v jihozápadním okolí Prahy. Kras je území tvořené horninami, které se ve vodě poměrně snadno rozpouštějí. V Českém krasu jsou touto horninou vápence. Hlavním prvkem krasu je jeho zvláštní způsob oběhu vody v podzemí (ŽÁK, MAJER et CÍLEK, 2014).

Český kras je díky své geologické stavbě významným zdrojem nerostných surovin, především velmi kvalitních vápenců, které se na celém území v minulosti intenzivně těžily. Dnes opuštěné, většinou zarostlé a přirozeně rekultivované lomy výrazně přispěly k obohacení krajiny i vzrůstu vědecké hodnoty území (BUDIL et JÄGER, 2002). V zájmovém území se bývalé lomy vápence nacházejí u obcí Karlík, Vonoklasy, Solopisky a Choteč.

V zájmovém území se nachází pískovna. Jedná se o třetihorní usazeniny, které zde potvrzují nálezy fosílií. Pískovnu nalezneme na Sulavě u Černošic (BUDIL et JÄGER, 2002).

Okolo řeky Berounky a na Hřebenech se nacházejí ordovické mořské sedimenty a vulkanity. Ve středu zájmového území se rozkládají devonské mořské sedimenty. Dále v menším rozsahu jsou zde zastoupeny silurské mořské sedimenty, svrchnokřídové sladkovodní a mořské sedimenty a neogenní říční sedimenty (BUDIL et JÄGER, 2002).

4.3 PODNEBÍ

Podnebí v zájmovém území je převážně pod oceánickým vlivem. Ovzduší je suché až velmi suché a relativně teplé. Zima se vyznačuje nedostatkem sněhu, který velmi rychle mizí zvláště na slunných expozicích (CULEK et al., 1996). Většina území se nachází v mírně teplé oblasti MT 11, kaňon Berounky náleží do teplé oblasti T 2 (QUITT, 1971).

Celá oblast leží ve srážkovém stínu s převládajícím západním prouděním. V některých místech srážky klesají i pod 500 mm. Významné jsou údolní teplotní inverze, podmiňující výskyt některých submontánních a řady dealpidských prvků (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

4.4 VODA

Nejvýznamnějším a největším tokem v zájmovém území je řeka Berounka. Berounka vzniká soutokem Mže a Radbuzy, doplněnými Úhlavou a Úslavou, v Plzni ve výšce 298 m n. m. V Praze Lahovicích ústí zleva do Vltavy v nadmořské výšce 188 m. Celková plocha povodí je 8 861,4 km² a délka toku je 139,1 km. V Dobřichovicích se na toku nachází hydrologická stanice (vč. 1898-). Berounka je vodohospodářsky významný tok s mimopstruhovou vodou. Po celé délce je také vodácky využívána (VLČEK et al., 1984).

Dalším významným tokem je Švarcava. Potok pramení v obci Kuchař a ústí do řeky Berounky v obci Černošice. Protéká širokým údolím, na jehož levé straně se na příkré stráni nachází PR Kulivá hora. Tok byl pozměněn, koryto upraveno a místy i poškozeno. Na Švarcavě jsou vybudovány dva rybníky – Majorák a Prekárek. Rybník Pekárek byl revitalizován. Kvalita vody ve Švarcavě odpovídá toku v převážně zemědělském povodí s vyššími koncentracemi dusičnanů (VOREL et al., 2008).

4.5 FLÓRA

Přirozenou potencionální vegetací jsou šípákové doubravy svazu *Quercion pubescenti-peatrae*. Doubravy se mozaikovitě střídají s teplejšími dubohabřinami. Na prudkých svazích jsou vyvinuty suťové lesy. Přirozené bezlesí je vázáno na prudké, zejména skalnaté svahy. Místy se vyskytuje i primární vegetace reliktních křovin, náležící svazu *Prunion fruticosae* (CULEK et al., 1996). Lesy jsou zde smíšené, převažují borovice, místy nalezneme dubové a smrkové porosty. Zájmové území

patří zejména do 3. vegetačního stupně dubobukového a 2. vegetačního stupně bukodubového (VOREL et al., 2008).

Flóra obsahuje typické střeoevropské druhy, jako jsou např.: jaterník trojlaločný (*Hepatica nobilis*), oměj vlčí (*Aconitum vulparia*), dřín obecný (*Cornus mas*), vstavač nachový (*Orchis purpurea*). Mezi rostliny, které mají vztah k západní Evropě, patří např.: hrachor různolistý (*Lathyrus heterophyllus*), hvozdík sivý (*Dianthus gratianopolitanus*), bělozářka liliovitá (*Anthericum liliago*), ožanka hroznatá (*Teucrium botrys*) a devaterníček šedý (*Rhodax canus*) (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

Zajímavou složkou flóry jsou druhy kontinentální, ponticko-panonské, k nimž náleží ostřice nízká (*Carex humilis*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*) a divizna brunátná (*Verbascum phoeniceum*). Dalším typem taxonů jsou perialpidi a dealpidi, např. pěchava vápnomilná (*Sesleria albicans*), lomikámen latnatý (*Saxifraga paniculata*), dvojštítek měnlivý (*Biscutella varia*), lýkovec vonný (*Daphne cneorum*) a penízek chlumní (*Thlaspi montanum*) (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

4.5 FAUNA

Fauna obratlovců se celkovým složením podobá okolním oblastem. Odpovídá pestré členité krajině s velkým podílem listnatých lesů, rozptýlené zeleně a skalních strání a naopak jen s poměrně malou účastí otevřené krajiny polí (POLEDNÍČEK et al., 2002).

Do ochuzené hercynské fauny kulturní krajiny zasahují západní vlivy. Vyskytuje se zde ježek západní (*Erinaceus europaeus*). Teplomilné doubravy spolu s rozsáhlými vápencovými stepními lady a bradly regionu jsou proslulým centrem středočeské subendemické a endemické fauny. Zástupci výrazně teplomilného středočeského elementu jsou např.: pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*), ještěrka zelená (*Lacerta viridis*), vřetenatka lesklá (*Bulgarica nitidosa*), srsnatka jednozubá (*Trichia unidentata boherica nitidosa*), ploskoroh pestrý (*Libelloides macaronius*), saranče

(*Oedipoda germanica*) a kobylka (*Pholidoptera aptera bohemica*) (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

Mezi významné druhy obojživelníku patří mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*). Hojně se zde vyskytuje ještěrka živorodá (*Lacerta vivipara*) a zmije obecná (*Vipera berus*). Z významných druhů měkkýšů zde můžeme nalézt ovsenku skalní (*Chondrina avenacea*), žitovku obilnou (*Granaria frumentum*), zrnovku žebernatou (*Pupilla sterri*), drobničku jižní (*Truncatellina claustralis*) a trojlaločku pyskatou (*Helicodonta obvoluta*) (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

Významnou a specifickou skupinu tvoří netopýři, kterých bylo na území Českého Krasu prokázáno 18 z 21 druhů žijících v České republice. Jeskyně jsou významným zimovištěm netopýřů rodu *Myotis*. Typickým netopýřem této oblasti je vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*) (CULEK et al., 1996; POLEDNÍČEK et al., 2002).

Obrovská druhová bohatost motýlí fauny oblasti je dána zejména velmi rozmanitými a dobře zachovalými přírodními stanovišti, kde se motýli vyvíjejí (POLEDNÍČEK et al., 2002). Zajímavým druhy jsou například otruháček trnkový (*Satyrrium spini*), lišejníkovec šedavý (*Paidia rica Freyer*), okáč metlicový (*Hipparchia semele* L.) okáč metlicový), vřetenuška chrastavcová (*Zygaena osterodensis Reiss*).

Mezi významné druhy bezobratlých patří saranče němecék (*Oedipoda germanica*), kobylka bezkřídlá (*Pholidoptera aptera bohemica*), cikáda trnková (*Cicadivetta tikalis*), píďalka skalní (*Entephria flavicinctata*), ploskoroh pestrý (*Libelloides macaronius*), střevlíčci, masařky, zavíječi, slíďák lesostepní (*Arctosa lutetiana*), stepník rudý (*Eresus kollari*), běžník Molloteeův (*Heriaeus melloteei*), listovník Bucharův (*Philodromus buchari*) (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

Řeka Berounka má vyvinutý přechod parmového a cejnového pásma, ostatní menší toky náleží zpravidla do pstruhového pásma (CULEK et al., 1996; CULEK et al., 2013).

4.7 CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

Severní část zájmového území spadá pod chráněnou krajinnou oblast Český kras.

V roce 1966 začaly práce k založení CHKO. Po odborných průzkumech z různých oblastí – geologie, zoologie, botaniky, historie a dalších – bylo vymezeno území o rozloze 129 km² a vyhlášeno výnosem tehdejšího Ministerstva kultury za chráněnou krajinnou oblast v roce 1972 (POLEDNÍČEK et al., 2002).

Přírodní park Hřebeny zaujímá v zájmovém území jeho jižní část. Jedná se o zalesněné brdské stráně. Týká se katastrů: Všenory, Dobřichovice a Řevnice.

Nachází se zde několik přírodních rezervací. Největší z nich je PR Karlické údolí, která má rozlohu 214,11 ha. Přírodní rezervaci Kulivá hora o rozloze 22,23 ha nalezneme v katastrálním území Třebotov. Kulivá hora a Karlické údolí jsou významné pro své lesní a stepní porosty (POLEDNÍČEK et al., 2002). V těsném sousedství s katastrálním územím Kosoř leží PR Kaplice. Nedaleko odsud, již v katastrálním území Kosoř, byla vyhlášena národní přírodní památka Černá rokle, u které je vybudována naučná stezka. NPP Černá rokle má rozlohu 13,2643 ha. Jedná se o hraniční profil devonských stupňů lochkov a prag (POLEDNÍČEK et al., 2002).

Přírodní památku Krásná stráň nalezneme v katastrálním území Vonoklasy. Jedná se o strmý svah nad obcí Karlík o rozloze 20,2027 ha. Důvodem pro ochranu je cenná lokalita s unikátní stepní a lesostepní vegetací s výskytem dřínových doubrav na svazích suchých a teplých oblastí. Vyskytují se zde zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů (VOREL et al., 2008).

Ve zkoumaném území byly vyhlášeny dvě evropsky významné lokality. EVL Kulivá hora má rozlohu 37,7 ha a kód Natura CZ0210409. Pod kódem Natura CZ0214002 je vyhlášena EVL Karlické údolí o rozloze 524,9 ha.

Ptačí oblasti se v zájmovém území nenacházejí.

5. METODIKA

Vypracování této diplomové práce, zabývající se památnými a významnými stromy ve vybrané části okresu Praha – západ, lze rozdělit do tří kroků:

- shromáždění dostupných dat
- terénní průzkum – ověření shromážděných dat a získání vlastních dat
- vyhodnocení získaných dat

V první fázi byly zajištěny dostupné informace o existujících datech o památných a významných stromech. K zajištění těchto dat byl použit ústřední seznam ochrany přírody, archivní materiály příslušného orgánu ochrany přírody v městě Černošice a další literární zdroje. V ústředním seznamu ochrany přírody byla pozornost věnována položce o památných stromech. Z tohoto seznamu byly do podkladů zahrnuty evidenční listy památných stromů, vyhledávací dokumenty a informace o prováděné péči. V archivních materiálech byly nalezeny vyhlášky týkající se chráněných stromů. Jako další zdroj informací posloužily různé literární prameny, zde byla pozornost věnována informacím o památných a významných stromech v zájmovém území. Jednalo se zejména o historické údaje, pověsti a legendy. Všechny podklady byly pečlivě analyzovány a byly z nich vybrány informace týkající se zájmového území.

Potřebné mapové podklady byly zajištěny ještě před samotným zahájením terénních průzkumů. Pro zajištění mapových podkladů byly použity webové portály a to pro ortofotomapy z 50. let. 20. století Národní geoportál INSPIRE dostupný online z <http://geoportal.gov.cz> a webový portál Cenia kontaminace.cenia.cz, pro nejaktuálnější ortofotomapy pak opět webový portál geoportal.gov.cz a webový portál mapy.cz. Pro mapy památných stromů byl využit webový portál Agentury ochrany přírody a krajiny ČR MapoMat dostupný online z <http://mapy.nature.cz>.

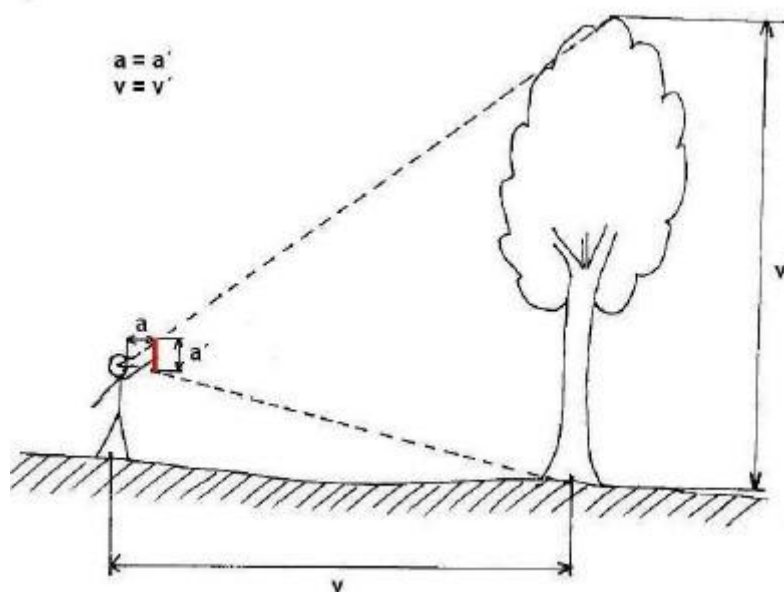
Terénní průzkum byl prováděn v období červenec až listopad roku 2014 a srpen až prosinec roku 2015. Kromě ověřování existence vyhlášených památných stromů bylo při místních šetřeních prováděno mapování dalších významných stromů, které by mohli být vyhlášeny za památné. Veškerá místní šetření byla

prováděna pěší či cyklo pochůzkou. V zastavěném území bylo postupováno systémem ulice po ulici. V zalesněných územích byla pozornost soustředěna na historická místa či místa doporučená na místních obecních úřadech.

Každý památný či významný strom ve vybraném území byl změřen, a to obvod, výška, výška a šířka koruny. K veškerému měření bylo použito kovové pásmo o délce 20 - ti metrů.

Určení průměru či obvodu kmene bylo měřeno v tzv. výčetní neboli prsní výšce, to je v úrovni 130 cm nad zemí. V této výšce je eliminován vliv kořenových náběhů při měření (KOLAŘÍK et al., 2005).

Problematičtější bylo změření výšky. Bylo pro ní použito rovné latě, která byla dlouhá jako vzdálenost mezi měřitelovou (tedy mou) pěstí a okem. Od bodu, kdy se měřený strom kryl s latí, byla měřena vzdálenost ke stromu. Tato vzdálenost udává výšku stromu (obr. č. 3). Pro změření odstupové vzdálenosti bylo opět použito kovového pásma o délce 20 - ti metrů.

Obr. č. 3: Měření výšky stromu (zdroj: KOLAŘÍK, 2005)

Poloha stromu byla určena pomocí aplikací Moje GPS souřadnice a GPS Widget. V porostu byla přesnost signálu nižší než na volném prostranství. Průměrná odchylka při měření GPS souřadnic byla 4 - 5 metrů.

Každý památný či významný strom byl vyfotografován a podrobně prohlédnut k určení zdravotního stavu a míry vitality.

Při určování zdravotního stavu dřeviny byla brána v úvahu úroveň mechanického narušení, existence dutin, stupeň kolonizace dřevokaznými houbami, deformace růstu apod. (KOLAŘÍK et al., 2005; KOLAŘÍK et al., 2008).

Pro hodnocení zdravotního stavu byla využita pětistupňová škála:

- 1 – výborný – zdravý vitální strom bez viditelného poškození
- 2 – velmi dobrý – zdravý jedinec, jen s drobným poškozením
- 3 – dobrý – strom s viditelným poškozením kmene nebo koruny, dutinou apod.
- 4 – silně poškozený – v kmeni nebo koruně, vitalita slabá
- 5 – zcela uhynulý, neživé torzo (TÁBOR et al., 2012).

Hlavními hodnocenými parametry u fyziologické vitality jsou defoliace koruny, malformace, změny formy větvení na periferii koruny a vývoj sekundárních výhonů (BORUSÍK et ŠIMEK, 1994; KOLAŘÍK et al., 2013).

Pro hodnocení vitality stromů byla použita následující šesti stupňová stupnice:

- 0 – výborná
- 1 – mírně narušená
- 2 – zřetelně narušená
- 3 – výrazně snižená
- 4 – zbytková vitalita
- 5 – odumřelý strom (KOLAŘÍK et al., 2005).

Na webovém portálu Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního dostupného online na <http://www.cuzk.cz/> bylo dohledáno číslo parcely, na které se příslušný strom nachází a vlastník parcely.

Na základě zjištěných informací a terénních průzkumů byly vytvořeny evidenční listy k jednotlivým památným či významným stromům. Do evidenčních listů památných stromů byly zahrnuty informace o základních údajích (kód ústředního seznamu, datum vyhlášení a kdo strom vyhlásil, důvod vyhlášení, název, druh dřeviny), lokalizace (katastrální území, číslo parcely, vlastník parcely, nadmořská výška, GPS souřadnice), charakteristice (obvod kmene, výška stromu, výška a šířka koruny, stáří), zdravotním stavu a vitalitě a datum terénního šetření. Do evidenčních listů významných stromů byly zahrnuty informace o základních údajích (název, druh dřeviny), lokalizace (katastrální území, číslo parcely, vlastník parcely, nadmořská výška, GPS souřadnice), charakteristice (obvod kmene, výška stromu, výška a šířka koruny, stáří), zdravotním stavu a vitalitě, důvody pro vyhlášení za památný strom a datum terénního šetření.

6. VÝSLEDKY

V zájmovém území jsou údaje o památných stromech evidovány zejména v ústředním seznamu ochrany přírody. Starší materiály, jako jsou například dotazníky „B“, kterými byl prováděn Soupis památných neb význačných stromů, stromořadí, porostů a jiných přírodních jevů v letech 1941 – 1956, se bohužel nedochovaly. Literární prameny týkající se této problematiky v zájmovém území jsou dosti omezené. U památných stromů byly prošetřeny veškeré dostupné informace. Jedná se zejména o dokumenty týkající se jejich vyhlášení a údaje v ústředním seznamu. Dostupné materiály týkající se dané problematiky v zájmovém území byly revidovány a zjištěn jejich aktuální stav. Zda se evidované stromy dochovaly do současnosti, bylo prověřeno terénním šetřením.

Terénní průzkum byl prováděn v období červenec až listopad roku 2014 a srpen až prosinec roku 2015. Kromě ověřování existence vyhlášených památných stromů bylo při místních šetřeních prováděno mapování dalších významných stromů, které by mohli být vyhlášeny za památné. Při terénních šetřeních byly zjištěny dendrologické parametry stromů, jejich stav, popis stromů tak i jejich umístění a pořízena fotodokumentace.

Veškerá místní šetření byla prováděna pěší či cyklo pochůzkou. V zastavěném území bylo postupováno systémem ulice po ulici. Výskyt nezaevidovaným významných stromů je proto nepravděpodobný. V souvislých porostech byla pozornost zaměřena na historická místa či na místa, která mi byla doporučena na příslušných obecních úřadech.

Výsledky místních šetření jsou řazeny podle jednotlivých katastrálních území. U památných stromů byl na základě prověření stavu dokumentace navržen postup pro případné zjednání nápravy nedostatků v dokumentaci. U ostatních stromů bylo provedeno jejich podrobné zhodnocení, na jehož podkladě je strom navržen za památný nebo významný.

6.1 Černošice - k.ú.: 620386

Popis území

Katastrální území Černošice leží na jihovýchodě mého zájmového území na levém břehu řeky Berounky. Od centra Prahy je vzdáleno 18 km. Katastr má rozlohu o 9,06 km². Město Černošice je obcí s rozšířenou působností a člení se na tři části: Horní Černošice, Vráž a Dolní Mokropsy. Městem protéká potok Švarcava, který je levostranným přítokem řeky Berounky. Řeka Berounka teče na jižním okraji katastru. Orná půda tvoří 22%, les 27% a zastavěné území 14% z celkové plochy katastru. Většinou území probíhá neregionální biokoridor.

Provedení místního šetření

Na základě porovnání ortofotomaps z 50.let. 20. století a aktuálních bylo zjištěno, že se značně rozšířila zástavba města a původní samostatné osady se spojily do jednoho celku. Starší dřeviny se nyní mohly nacházet u některého z domů. Vlastní terénní šetření proto probíhalo systémem ulice po ulici. Při šetření bylo zjištěno, že v zahradách se vyskytují zejména mladé ovocné stromy. Ve starší zástavbě u prvorepublikových vil se starší dřeviny nedochovaly nebo jsou ve velmi špatném stavu. Na území katastrálního území Černošice se nacházejí dva památné stromy. Jedná se o cedr libanonský a jilm habrolistý.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

Cedr atlaský

Vyhlášen Krajským národním výborem Středočeského kraje usnesením č. 24, dne 25. 1. 1983. Podklady vyhlášení nejsou kompletní, chybí mapové podklady. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody a Městský úřad Černošice.

druh dřeviny: cedr libanonský – *Cedrus libani*

zdravotní stav: 2 – 3

stanoviště: solitéra v zástavbě městského typu

možné ohrožení: nevhodně provedený ořez stromu, stavební práce v okolí

dokumentace: doplnit podklady

označení v mapě: P1

Jilm v Černošicích

Vyhlášen 11. 12. 1998 Okresním úřadem Praha – západ rozhodnutím s č. j.: ŽP 5099/98/K1 R 53. Podklady vyhlášení jsou kompletní bez formálních a věcných vad. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody a Městský úřad Černošice.

druh dřeviny: jilm habrolistý – *Ulmus minor*

zdravotní stav: 2

stanoviště: solitéra v otevřené krajině

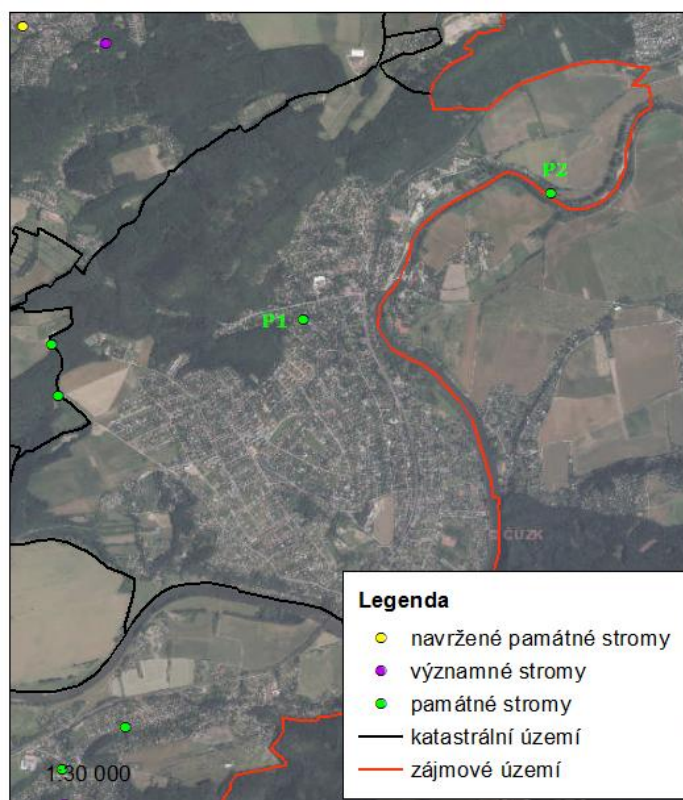
možné ohrožení: živelná pohroma v podobě povodní, možnost podemletí břehu a poškození kmene

dokumentace: bez závad

označení v mapě: P2

Nově evidované významné stromy

V území nebyly zaevidovány žádné další stromy.

Obr. č. 4: k.ú. Černošice (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.2 Dobřichovice - k.ú.: 627810

Popis území

Katastrální území Dobřichovice o rozloze 10,91 km². Jedná se o největší katastr v zájmovém území. Rozprostírá se po obou stranách řeky Berounky. Přičemž na levém břehu se rozprostírá nívný údolí, které je buď zastavěné, nebo zemědělsky obdělávané. Katastrální území na pravém břehu řeky je z větší části zalesněno. Je to způsobeno strmě se zdvihajícími hřebeny Brd.

Provedení místního šetření

Na internetových stránkách města Dobřichovice je veden seznam památných a významných stromů. Významné stromy podle města Dobřichovice byly v terénu nalezeny a bylo zjištěno, že se jedná zpravidla o nově vysazované stromky, někteří dospělí jedinci již zanikli. Vhodné dřeviny byly zařazeny do evidence. Při porovnání historických ortofotomap s aktuálními bylo zjištěno, že se rozšířila zástavba, zejména na úkor zemědělské půdy na levém břehu řeky Berounky a na úkor lesa na břehu pravém. Terénní šetření probíhalo v několika dnech, jelikož se jedná o dosti rozsáhlé území.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

Svatojánská lípa

Vyhlášena dne 25. 1. 1983 Krajským národním výborem Středočeského kraje usnesením číslo 24. Podklady vyhlášení neobsahují mapové podklady. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody, Městský úřad Černošice a Městský úřad Dobřichovice.

druh dřeviny: lípa malolistá – *Tilia cordata Mill.*

zdravotní stav: 1 - 2

stanoviště: solitéra v zástavbě městského typu, významná dominanta

možné ohoření: živelná pohroma v podobě povodní, nevhodný způsob ošetření

dokumentace: doplnit podklady

označení v mapě: P3

Dub U Dubu

Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody, Městský úřad Černošice a Městský úřad Dobřichovice. Vyhlášovací dokumentace chybí.

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur L.*

zdravotní stav: 1 - 2

stanoviště: v zápoji lesa

možné ohoření: poškození při těžbě okolních stromů

dokumentace: chybí, nutno doplnit

označení v mapě: P4

Lípa srdčitá

Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody, Městský úřad Černošice a Městský úřad Dobřichovice. Strom byl vyhlášen za památný dne 19. 11. 1998 Okresním úřadem Praha – západ rozhodnutím s č. j.: ŽP 4850/98/K1 R46.

druh dřeviny: lípa srdčitá – *Tilia Cordata Mill.*

zdravotní stav: 2

stanoviště: plocha zeleně v zástavbě venkovského typu, v zahradě

možné ohoření: nespecifické

dokumentace: bez závad

označení v mapě: P5

Dub v Dobřichovicích

Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody, Městský úřad Černošice a Městský úřad Dobřichovice. Strom byl vyhlášen za památný dne 29. 10. 1998 Okresním úřadem Praha – západ rozhodnutím s č. j.: ŽP 4849/98/K1 R45.

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur L.*

zdravotní stav: 3

stanoviště: plocha zeleně v zástavbě venkovského typu, v zahradě

možné ohoření: nevhodné ošetření

dokumentace: bez závad

označení v mapě: P6

Nově evidované významné stromy

Jerlín u Vodsloňovy vily

druh dřeviny: jerlín japonský - *Sophora japonica* L.

zdravotní stav: 2

stanoviště: plocha zeleně v zástavbě venkovského typu, v zahradě

možné ohoření: nevhodně provedené ošetření

statut: památný strom navržený

důvod vyhlášení: dendrologický cenný taxon, významný vzrůstem

označení v mapě: N1

Jerlíny u lávky

druh dřeviny: jerlín japonský - *Sophora japonica* L.

zdravotní stav: 1

stanoviště: plocha zeleně venkovského typu

možné ohoření: nspecifické

statut: skupina významných stromů

označení v mapě: V1

Topol černý

druh dřeviny: topol černý – *Populus nigra*

zdravotní stav: 1

stanoviště: solitéra v otevřené krajině

možné ohoření: nspecifické, stáří stromu

statut: významný strom

označení v mapě: V2

Buk červený

druh dřeviny: buk lesní cv. červený - *Fagus silvatica Atropurpurea*

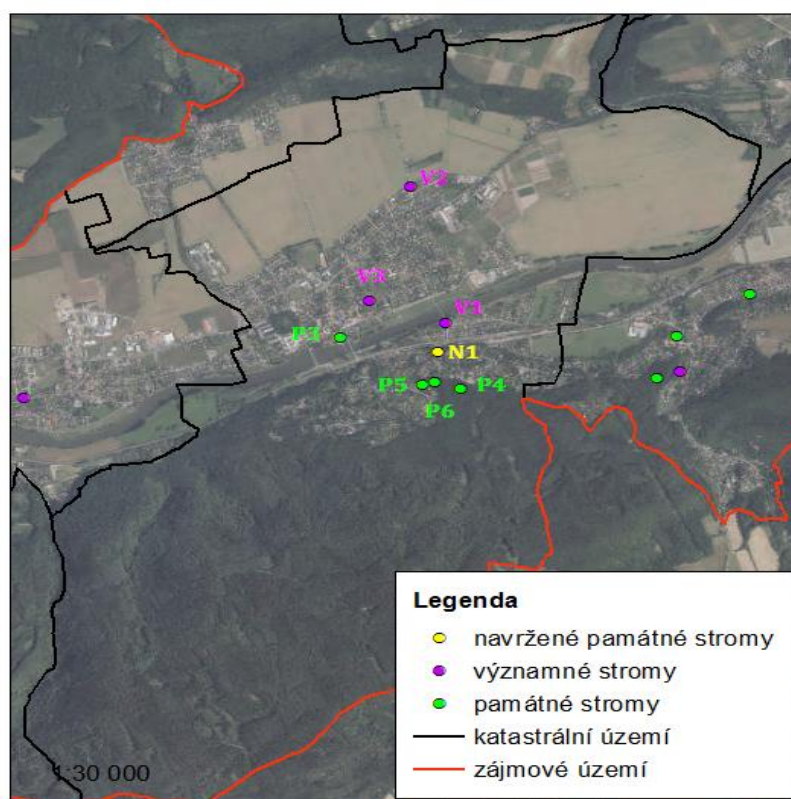
zdravotní stav: 1

stanoviště: v zástavbě městského typu

možné ohoření: nevhodné ošetření

statut: významný strom

označení v mapě: V3

Obr. č. 5: k.ú. Dobřichovice (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.4 Karlík - k.ú.: 627828

Popis území

Nejmenším katastrálním územím v zájmové lokalitě je katastrální území Karlík, jeho velikost činí 1,87 km². V katastrálním území Karlík začíná Evropsky významná lokalita Karlické údolí. Toto údolí rozčleňuje území na dva kopce, které jsou oba zalesněny. Na jihu území se rozprostírá zemědělsky obdělávané nivní údolí.

Provedení místního šetření

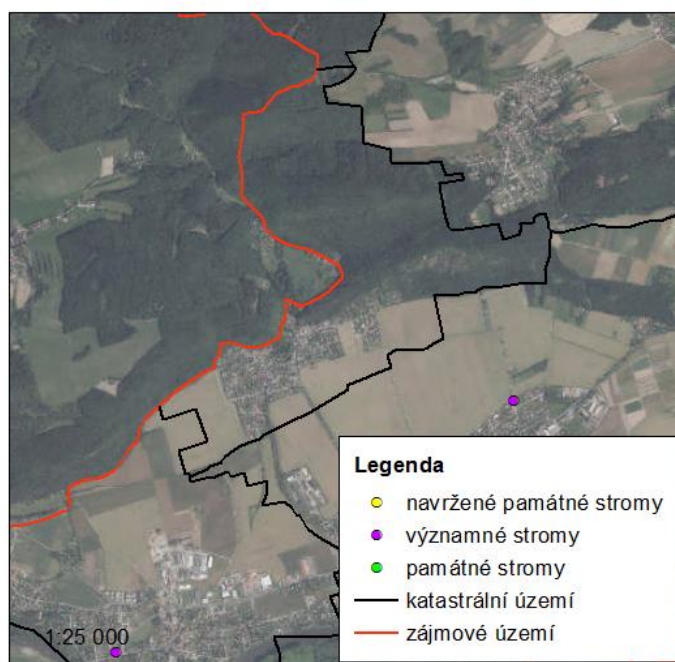
Při šetření ortofotomap bylo zjištěno, že na jihu katastrálního území se rozprostírá zemědělská půda a stromy se zde vyskytují pouze kolem hlavní silnice jako alej. Jedná se o javory mladého věku, cca 30-60 let. Některé jsou již na ortofotomapě z 50. let 20. století. Při terénním průzkumu jsem se zaměřila na oblast zástavby, která byla prozkoumána ulice po ulici. Na místním obecním úřadě mi bylo doporučeno navštívit okolí pozůstatků hradu Karlík ležící v Přírodní rezervaci Karlické údolí. Nebyl zde objeven žádný významný strom, jedná se o oblast listnatého hospodářského lesa.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

V území se nenachází žádné památné stromy.

Nově evidované významné stromy

V území nebyly zaevidovány žádné další stromy.

Obr. č. 7: k.ú. Karlík (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.5 Kosoř - k.ú.: 669971

Popis území

Obec Kosoř nalezneme v severovýchodní části zájmového území. Katastrální území o velikosti 3,88 km² je z 64 % zemědělsky využíváno. Nalezneme zde národní přírodní památku Černá rokle a v těsném sousedství přírodní rezervaci Kaplice. Do katastrálního území Kosoř zasahují dvě regionální biocentra. Jedná se o Velký háj na východě a Radotínské údolí na severu.

Provedení místního šetření

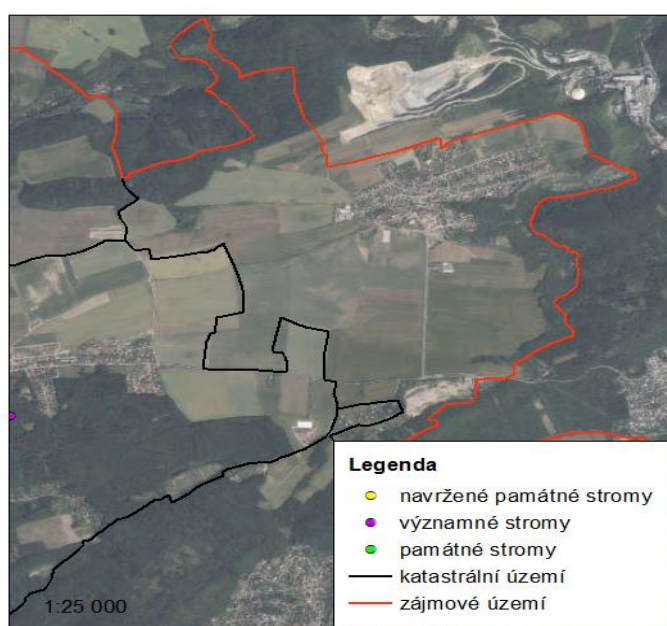
Při porovnání ortofotomap z let 1953 a 2011 bylo zjištěno, že se rozšířila oblast lesa. Terénní šetření bylo prováděno výhradně v zastavěném území. Ve zbývajících částech se, dle ortofotomapy z roku 2011, nachází zemědělsky využívaná půda bez zeleně. V zastavěném území bylo provedeno podrobné místní šetření. Bylo zjištěno, že zeleň je omezena na zahrady rodinných domů, kde převážně rostou ovocné nebo okrasné dřeviny.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

V území se nenachází žádné památné stromy.

Nově evidované významné stromy

V území nebyly zaevidovány žádné další stromy.

Obr. č. 8: k.ú. Kosoř (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.6 Lety u Dobřichovic - k.ú.: 680761

Popis území

Katastrální území Lety o velikosti 3,23 km² nalezneme na levém břehu řeky Berounky mezi katastrálními územími Dobřichovice a katastrálními územími Řevnice. Území je z velké části zastavěno nebo zemědělsky využíváno (58%). Protéká jím řeka Berounka.

Provedení místního šetření

V zemědělsky využívaném území byla navštívena místa, která byla vytipována po srovnání ortofotomap z let 1953 a 2011, s roztroušenou zelení. Při místním šetření bylo zjištěno, že se jedná o keřové porosty. Při porovnání map bylo také zjištěno, že se značně rozšířila zastavěná část území na úkor zemědělsky využívané plochy. V území se starou zástavbou bylo prováděno podrobné místní šetření systémem ulice po ulici. Bylo zjištěno, že veřejnou zeleň tvoří převážně javory, buky. Ostatní zeleň tvoří zahrady.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

V území se nenachází žádné památné stromy.

Nově evidované významné stromy

Lípa v Letech u Dobřichovic

druh dřeviny: lípa srdčitá – *Tilia Cordata*

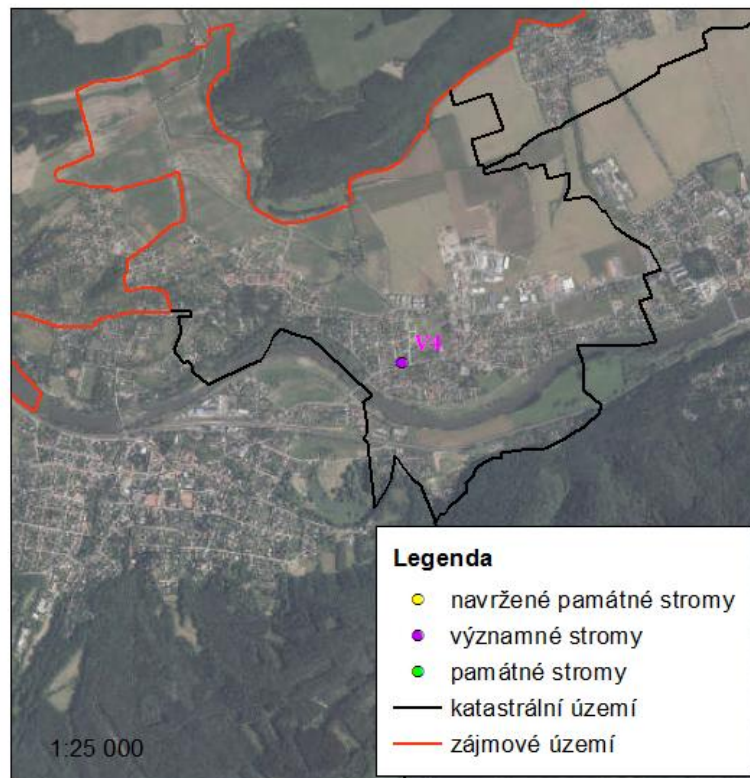
zdravotní stav: 2

stanoviště: solitéra v zástavbě venkovského typu, veřejné prostranství

možné ohoření: nespecifické

statut: významný strom

označení v mapě: V4

Obr. č. 9: k.ú. Lety u Dobřichovic (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.7 Roblín - k.ú.: 740195

Popis území

V katastrálním území nalezneme dvě obce Roblín a Kuchařík. Katastrální území má rozlohu o 5,61 km². V severní části je zemědělská půda (34% území) Smíšené hospodářské lesy v jižní části spadají do chráněné krajinné oblasti Český kras, zauímají polovinu výměry katastrálního území. Západní okraj katastrálního území lemuje regionální biocentrum Karlické údolí. Územím protéká potok Švarcava. Nalezneme zde 3 rybníky, jeden v obci Kuchařík a zbylé dva na potoce Švarcava, Maroják a rybník U Čtrnáctých.

Provedení místního šetření

Podle ortofotomapy z 50. let 20. století se na místě dnešní obce Kuchařík nacházel pouze statek a pár domů se zahradami. Jinak celá severní část katastrálního území je zemědělsky využívána bez zeleně. Při samotném terénním šetření jsem se proto zaměřila na zastavěnou část území. Zeleň je zde tvořena zahradami, kde rostou ovocné a okrasné dřeviny. Na místním obecním úřadě jsem byla odkázána na zalesněnou část katastrálního území, s tím, že by se zde měl nacházet významný dub. Strom byl v terénu nalezen a zdokumentován. Lesní porost v jižní části je tvořen smrkovými porosty a příměsí dubů a habrů.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

V území se nenachází žádné památné stromy.

Nově evidované významné stromy

Dub letní u Roblína

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

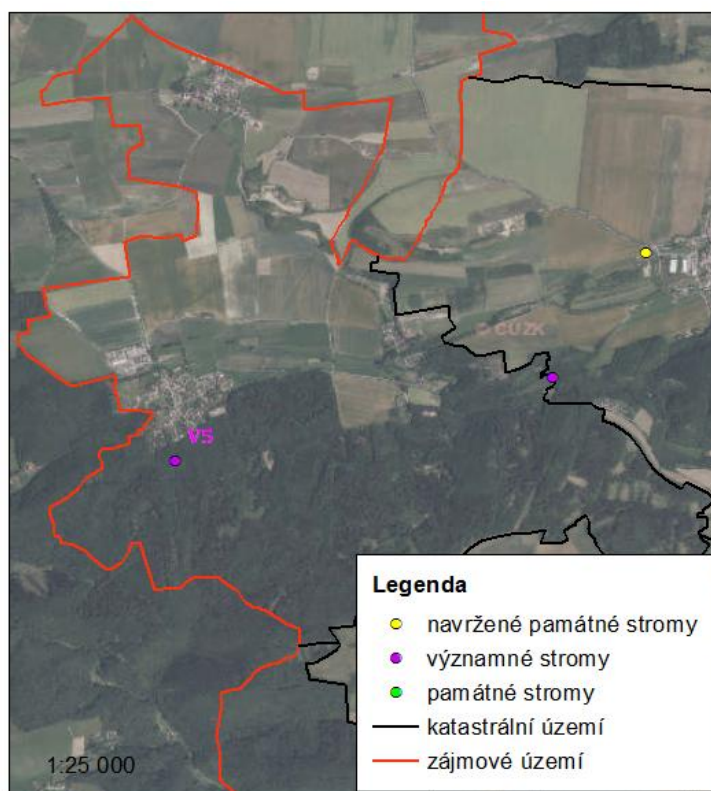
zdravotní stav: 2

stanoviště: v zápoji lesa

možné ohrožení: pokácení, poškození při těžbě okolních stromů

statut: významný strom

označení v mapě: V5

Obr. č. 10: k.ú. Roblín (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.8 Řevnice - k.ú.: 745375

Popis území

Druhým největším katastrálním územím v zájmové lokalitě je katastrální území Řevnice, zaujímá plochu o 10,14 km². V jeho severní části protéká řeka Berounka, většina území se nachází na jejím pravém břehu. Katastrální území je z větší části (51%) zalesněno. V jižním cípu katastrálního území se rozprostírá regionální biocentrum Dobříšský les.

Provedení místního šetření

Podrobné místní šetření proběhlo v prostoru zástavby systémem ulice po ulici. Pro zbývající části bylo nejprve provedeno srovnání ortofotomap z let 1953 a 2011. Při terénním průzkumu, který probíhal v několika dnech, bylo zjištěno, že sídelní zeleň je tvořena zejména ovocnými a okrasnými dřevinami v zahradách. Veřejnou zeleň zastupují lípy na náměstích ve věku cca 100 let. Nedosahují parametrů významného stromu. V okolí řeky Berounky se vyskytují zejména keřové porosty. Lesy v jižní části území jsou smíšeného hospodářského typu.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

Dub v Selci

Vyhlásil Okresní národní výbor Praha – západ usnesením č. 173, dne 8. 8. 1985. Podklady vyhlášení jsou neúplné, chybí mapové podklady. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody a Městský úřad Černošice.

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

zdravotní stav: 2

stanoviště: v zápoji lesa, na okraji

možné ohoření: nevhodné ošetření, poškození cizím zaviněním (v blízkosti se nachází ohniště)

dokumentace: doplnit podklady

označení v mapě: P7

Dub na Závěrcce

Vyhlášen den 8. 8. 1985 Okresním národním výborem Praha – západ usnesením č. 173. Podklady vyhlášení jsou neúplné, chybí mapové podklady. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody a Městský úřad Černošice.

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

zdravotní stav: 2

stanoviště: v zápoji lesa

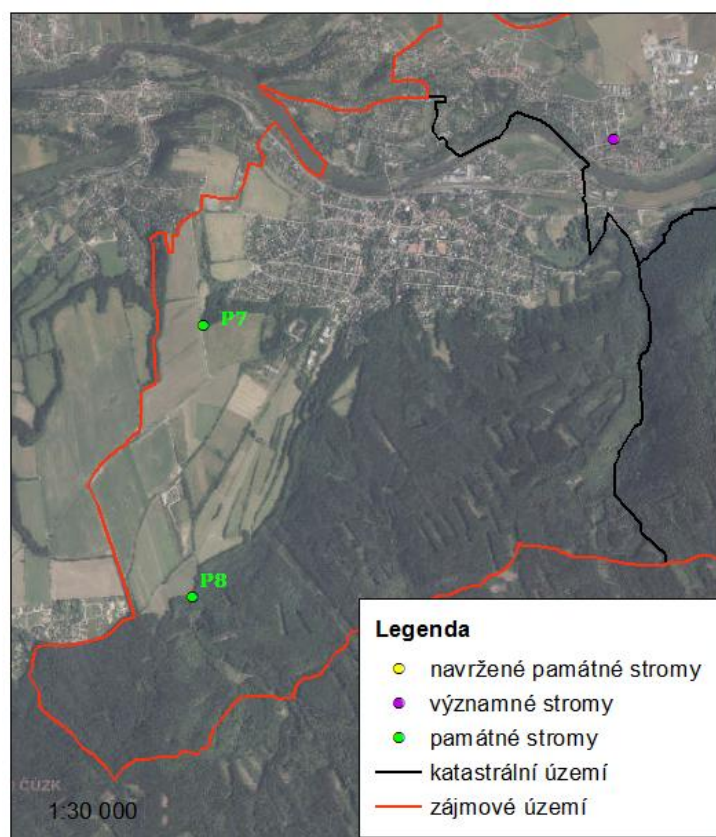
možné ohoření: poškození při těžbě okolních stromů

dokumentace: doplnit podklady

označení v mapě: P8

Nově evidované významné stromy

V území nebyly zaevidovány žádné další stromy.

Obr. č. 11: k.ú. Řevnice (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.9 Třebotov - k.ú.: 770396

Popis území

Katastrální území Třebotov o velikosti 6,88 km² se nachází mezi katastry Kosoř a Roblín. V katastrální území je členěno na tři části - obec Třebotov, vesnici Solopisky a osadu Kala. Obec Třebotov rozděluje katastrální území na dvě části. V severní části katastru se rozprostírá zemědělská půda, zato na jih od obce nalezneme smíšené lesy. Mezi obcí Třebotov a vesnicí Solopisky nalezneme evropsky významnou lokalitu a přírodní rezervaci Kulivou horu.

Provedení místního šetření

Vzhledem k charakteristice území bylo nejprve provedeno porovnání ortofotomapy z 50. let 20. století s aktuální z roku 2011. V severní oblasti území s ornou půdou se dle ortofotomap nevyskytuje žádná roztroušená zeleň. Místní šetření proto zde nebylo prováděno. Bylo soustředěno na oblast zástavby a na vytipovaná místa na podkladě srovnání ortofotomap. Jedním z vytipovaných míst byla oblast bývalého areálu nemocnice. Rostou zde javory, duby, buky a akáty. U hřbitova byl nalezen dub mohutného vzrůstu, byl zaevidován. V oblasti zástavby tvoří zeleň převážně zahrady. Na volném prostranství před tvrzí Třebotov roste jírovec maďal. Tento strom navrhuji vyhlásit za památný.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

V území se nenachází žádné památné stromy.

Nově evidované významné stromy

Jírovec maďal v Třebotově

druh dřeviny: jírovec maďal - *Aesculus hippocastanum L.*

zdravotní stav: 1

stanoviště: v zástavbě venkovského typu

možné ohoření: nevhodné ošetření, ořez

statut: památný strom navržený

důvod vyhlášení: významný vzrůstem

označení v mapě: N2

Lípa u hřbitova

druh dřeviny: lípa srdčitá – *Tilia Cordata*

zdravotní stav: 2

stanoviště: solitéra v otevřené krajině

možné ohoření: nespecifická

statut: památný strom navržený

důvod vyhlášení: významný vzrůstem, věkem

označení v mapě: N3

Líška turecká v Třebotově

druh dřeviny: líška turecká - *Corylus colurna*

zdravotní stav: 2

stanoviště: v zápoji

možné ohoření: nespecifické

statut: významný strom

označení v mapě: V6

Vrba u Čtrnáctých

druh dřeviny: vrba bílá – *Salix alba*

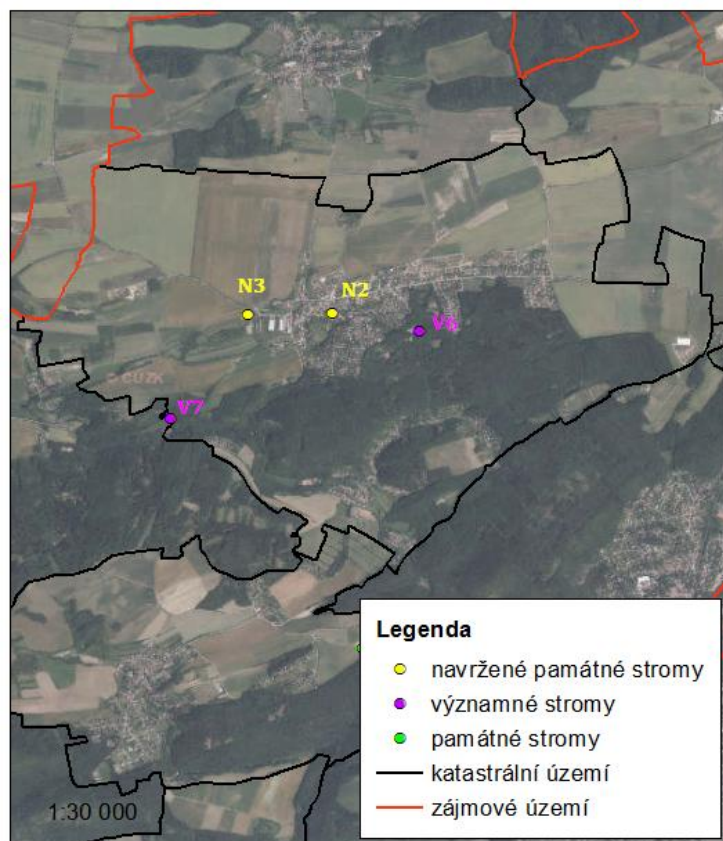
zdravotní stav: 2- 3

stanoviště:

možné ohrožení: věk, nevhodná péče

statut: významný strom

označení v mapě: V7

Obr. č. 12: k.ú. Třebotov (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.10 Vonoklasy - k.ú.: 784982

Popis území

Katastrální území Vonoklasy leží ve středu zájmového území. Má rozlohu o 3,02 km². Jedná se z větší části o území tvořenou zemědělskou plochou (49%). Lesy tvoří 22 % území. Celý katastr leží v chráněné krajinné oblasti Český kras a zasahuje sem regionální biocentrum Karlické údolí.

Provedení místního šetření

Provedení místního šetření probíhalo po srovnání ortofotomaps z roku 1953 a 2011. Kde bylo zjištěno, že se rožnila plocha zástavby a lesa. Terénní šetření probíhalo v zastavěném území a na vytipovaných místech. Veřejná zeleň je situována na návsi. Tvoří ji tři vzrostlé lípy, které ale nedosahují parametrů pro zařazení mezi významné. Ostatní zeleň tvoří ovocné a okrasné stromy z zahradách.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

Dub zimní

Vyhlášen Krajským národním výborem Středočeského kraje usnesením č. 24, dne 25. 1. 1983. Podklady vyhlášení nejsou kompletní, chybí mapové podklady. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody a Městský úřad Černošice.

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur L.*

zdravotní stav: 3

stanoviště: na okraji lesa

možné ohoření: stáří, nevhodné ošetření

dokumentace: doplnit podklady

označení v mapě: P9

Duby pod Vysokou

Vyhlášeny dne 19. 11. 2012 Správou CHKO Český kras rozhodnutím s č. j. 02273/CK/2012 pod spisovou značkou S/00497/CK/2012. Podklady vyhlášení jsou

kompletní. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody a Městský úřad Černošice.

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur L.*

zdravotní stav: 1

stanoviště: v zápoji lesa

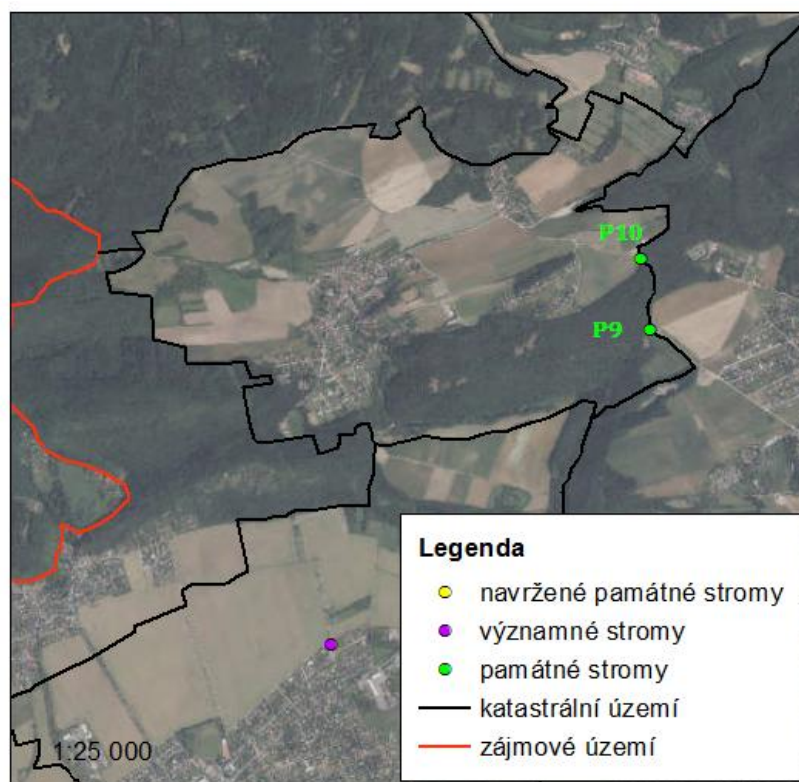
možné ohoření: poškození při těžbě okolních stromů

dokumentace: bez závad

označení v mapě: P10

Nově evidované významné stromy

V území nebyly zaevidovány žádné další stromy.

Obr. č. 13: k.ú. Vonoklasy (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.11 Všenory - k.ú.: 787272

Popis území

Katastrální území Všenory se nachází na pravém břehu řeky Berounky, která jím protéká. Jeho velikost činí 3,55 km². Území je převážně zalesněno nebo zastavěno. V jihovýchodní části katastrálního území je vyhlášeno regionální biocentrum Jílovištské lesy.

Provedení místního šetření

Po srovnání ortofotomap z 50. let 20. století a aktuální mapy z roku 2011 bylo rozhodnuto, že při vlastním terénním šetření bude pozornost věnována zastavěnému území. Veřejná zeleň téměř chybí. Kolem řeky Berounky rostou keřové porosty a vrby. Při terénním šetření u vyhlášené skupiny stromů pod kódem 103559, bylo zjištěno, že se zde nachází pouze jeden z památných stromů. Druhý byl nejspíše pokácen.

Revize podkladů a zhodnocení památných stromů

Dva duby letní

Vyhlášen Krajským národním výborem Středočeského kraje usnesením č. 24, dne 25. 1. 1983. Podklady vyhlášení nejsou kompletní, chybí mapové podklady. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody a Městský úřad Černošice.

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur L.*

zdravotní stav: 1

stanoviště: v zápoji lesa

možné ohoření: poškození při kácení okolních dřevin

dokumentace: doplnit podklady

označení v mapě: P11

Dub u pavilonu

Vyhlášen dne 28. 11. 1998 Okresním úřadem Praha - západ rozhodnutím s č. j. ŽP 4871/98/K1 R48. Podklady vyhlášení jsou kompletní. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody a Městský úřad Černošice.

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur Fastigiata Koster*

zdravotní stav: 1

stanoviště: plocha zeleně v zástavbě venkovského typu, v zahradě

možné ohoření: nspecifické

dokumentace: bez závad

označení v mapě: P12

Všenorský dub

Vyhlásil Okresní národní výbor Praha – západ usnesením č. 173, dne 8. 8. 1985. Podklady vyhlášení jsou neúplné, chybí mapové podklady. Zdrojem dat je ústřední seznam ochrany přírody a Městský úřad Černošice.

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

zdravotní stav: 3 - 4

stanoviště: v zástavbě venkovního typu

možné ohoření: stáří

dokumentace: doplnit

označení v mapě: P13

Nově evidované významné stromy

Dub Zdeňka

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

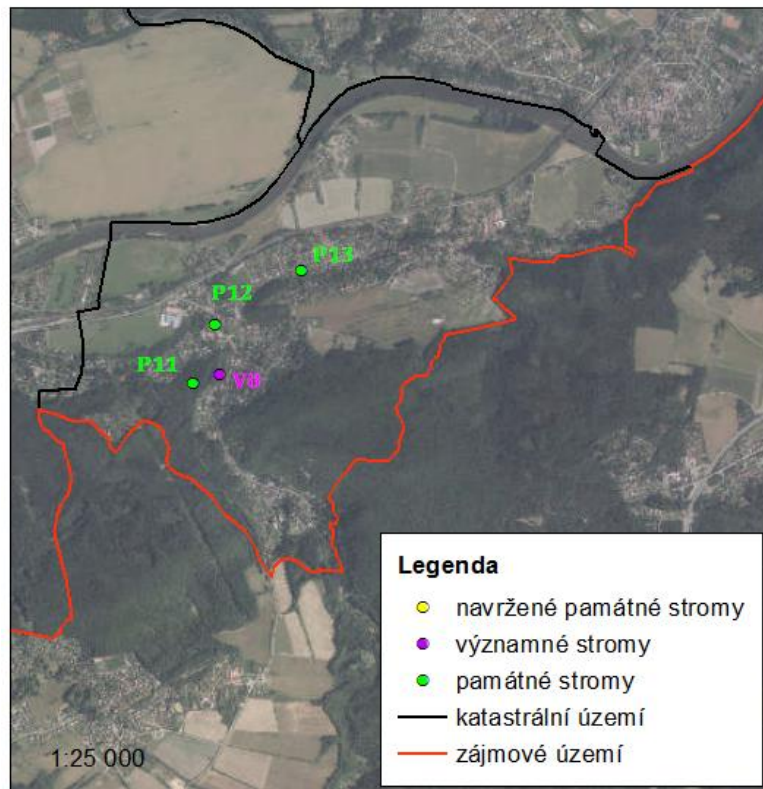
zdravotní stav: 1- 2

stanoviště: v zápoji lesa

možné ohoření: nevhodné ošetření, poškození při kácení okolních dřevin

statut: významný strom

označení v mapě: V8

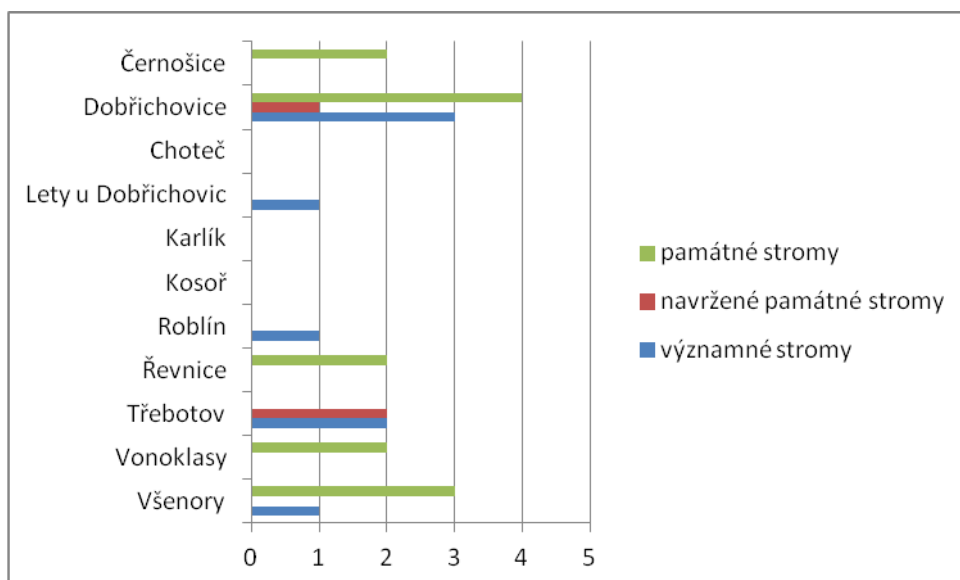
Obr. č. 12: k.ú. Všenory (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

6.12 Souhrn výsledků

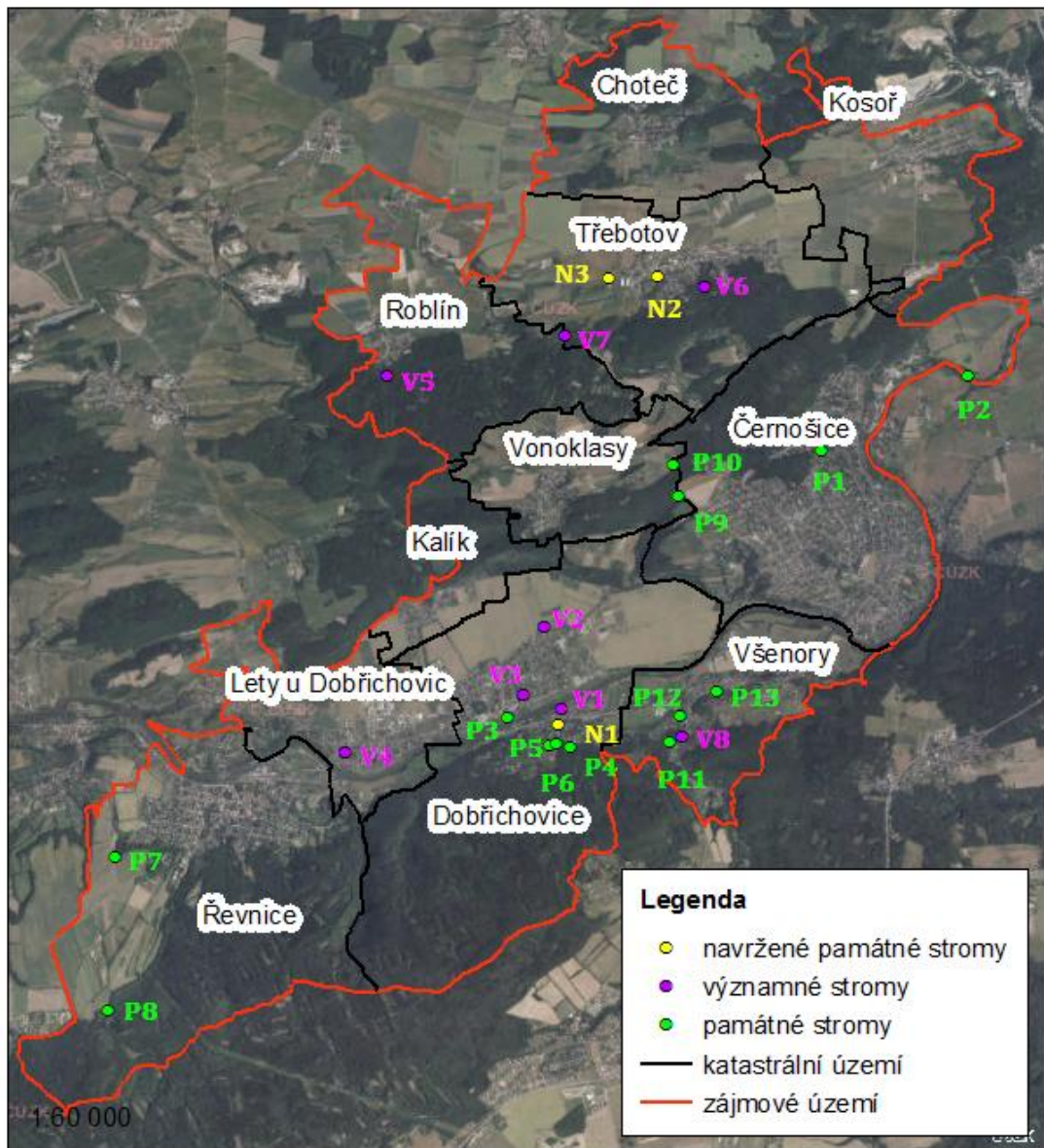
V zájmovém území bylo prověřováno 13 památných stromů, z nichž je 10 jednotlivých stromů a 2 skupiny stromů. Při terénním šetření bylo zjištěno, že 10 jednotlivých památných stromů se zachovalo. U jedné skupiny stromů bylo při místním šetření zjištěno, že se zde vyskytuje pouze jedna ze dvou dřevin.

Při terénním šetření bylo zaevidováno 11 položek s 12 stromy. Z tohoto počtu byly za nově navržené památné stromy vybrány 3 položky jednotlivých stromů. Zbývající položky představují stromy významné. Jedná se o 7 jednotlivých stromů a o 1 skupinu stromů.

Z pohledu místní příslušnosti je nejvíce položek památných a významných stromů na katastrálním území Dobřichovice s celkovým počtem 9 stromů. Katastrálním územím s druhým největším počtem položek je pak katastrální území Všenory se 4 stromy. Po 3 stromech je pak v katastrálním území Třebotov a Vonoklasy. V katastrálním území Řevnice se nacházejí 2 stromy. V katastrálních územích Lety u Dobřichovic a Roblín po 1 stromu. Žádný památný či významný strom se nenachází v katastrálních územích Choteč, Karlík a Kosoř (obr. č. 13 a 14).

Obr. č. 13: Počty položek památných a významných stromů dle katastrálních území

Obr. č. 14: Zájmové území s památnými a významnými stromy (zdroj: czuk.cz, upraveno autorem)

7. DISKUZE

Problematika památných a významných stromů se týká širokého spektra vědních oborů. Dendrologie – nauka o dřevinách a arboristika – obor věnující se péči o dřeviny, jsou těmi nejdůležitějšími. Zahrnuje i celou řadu oblastí, například územní plánování a krajínótvorbu. Při hodnocení se berou v potaz nejen ekologické aspekty, ale i historické a estetické (REŠ, 2008).

Samotná ochrana památných stromů je zakotvena v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Památné stromy jsou zde definovány jako mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí, které je zakázáno poškozovat, ničit a bránit jim v přirozeném vývoji.

Štěřba (2011) míní, že ochrana památných stromů není čistou ochranou přírody. Vychází z faktu, že důvody pro vyhlášení památného stromu mohou být i historické, kulturní (REŠ, ŠTĚŘBA, 2010), duchovní a estetické (HRUŠKOVÁ, 2005). To ho vede k názoru, že se jedná o určitou ochranu dědictví našich předků. I Miko et al. (2007) tvrdí, že tento speciální nástroj ochrany přírody má s vědeckými zásadami ochrany přírody málo společného, považuje ho za projev určité vlastenecké tradice. Ale již Procházka (1927) podotýká, že hlavním motivem ochrany stromů je především jejich přírodní hodnota. V současné době je hlavním důvodem ochrany památných stromů ochrana jejich ekologických a krajínótvorných hodnot (REŠ, 2010; VYKOUK, KELLER, 2009; REŠ, ŠTĚŘBA, 2010). Podle Agentury ochrany přírody a krajiny je mnoho důvodů pro ochranu památných stromů a tyto důvody se mnohdy navzájem kombinují.

Památným stromem může být vyhlášena dřevina, která je výjimečná svým věkem, vzrůstem, jedná se o cenný dendrologický taxon, krajinnou dominantu nebo je s ním spojena historická události či báje a pověsti. Při výběru památných stromů by měl být u dřeviny posuzován její věk, estetická hodnota a potřeba strom chránit, to vše s přihlédnutím k ostatním důvodům (AOPK; REŠ, ŠTĚŘBA, 2010). Zákonem žádné konkrétní podmínky pro vyhlášení památného stromu specifikovány nejsou, proto vyhlášení je na uvážení příslušných orgánů ochrany přírody, tedy na obecních úřadech pověřené obce (MIKO et al., 2007).

Miko (2007) proto tvrdí, že rozhodnutí, který strom bude vyhlášen za památný, stojí na základě subjektivního hodnocení pracovníka orgánu ochrany přírody. Do jisté míry má pravdu, ale každý pracovník by měl vzít v úvahu nejprve stáří, krajínotvornou hodnotu a potřebu ochrany stromu. Je také nutné brát v úvahu jejich zdravotní stav a provozní bezpečnost (REŠ, ŠTĚRBA, 2010). Tím se posuzování stromu do jisté míry zobektivizuje.

Pokud se zaměříme na problém věku dřeviny, narazíme zde na několik úskalí. Nejenže je tato hodnota obtížně stanovitelná, ale každý druh dřeviny má jiný potenciál na dosažení určitého věku. Například stoletých lip nebo dubů poroste na území České republiky veliké množství. Z hlediska věku nejsou ničím výjimeční, a proto pro vyhlášení za památné musí být nalezeny jiné důvody než věk. Pokud ale tyto druhy dřevin dosáhnou většího věku například 300 let, je zřejmé, že budou výjimečné. A to vzhledem k tomu, že takto starých stromů se moc nedochová (TÁBOR, REŠ, SOUČKOVÁ, 2002). Vezmeme-li si za příklad krátkověké dřeviny, jako jsou břízy nebo vrby, u nich je stoletý věk již výjimečný. Zde narazíme, ale na problém, jestli krátkověké taxony zařazovat mezi památné stromy. Často se tak neděje. Z celkového počtu vyhlášených památných stromů na území České republiky, který činí 4158 samostatných stromů, jsou vyhlášeny za památné pouze 2 břízy za památné a 20 vrb, jedná se pouze o jednotlivé stromy (ÚSOP, 2016). Je to zapříčiněno tím, že ochrana stromů je koncipována jako dlouhodobá záležitost s cílem zachování význačných stromů pro další generace (REŠ, ŠTĚRBA, 2010). A podvědomě tím, že termín památný strom, označuje strom, který něco pamatuje (HRUŠKOVÁ, 2005).

Termín významný strom není nijak zákonně určen. Pro účely této diplomové práce je vnímán jako strom, který má potenciál být vyhlášen za památný. Podle Agentury Koniklec (2013) se jedná strom, který byl za významný prohlášen určitou institucí (správa lesů, městský úřad). Strom může být významný z různých hledisek, např.: významný věkem, velikostí, vzrůstem, pro neobvyklý či nepůvodní druh. Významný strom může být spojován s historickou událostí, pověstmi, popřípadě vysazen významnou osobností. Za významné se označují stromy u drobné sakrální

architektury. Evidence významných stromů také není legislativně určena. Přičemž právě tyto seznamy mohou být vhodným podkladem pro budoucí navrhování památných stromů.

Před zahájením vlastního mapování zájmového území z hlediska potenciálu památných a významných stromů byly zajištěny a analyzovány všechny dostupné poklady týkající se této problematiky. Byly prozkoumány seznamy vyhlášených památných stromů, archivní materiály, vyhlášky a literární zdroje. Na základě těchto podkladů a terénního průzkumu byl sestaven seznam stromů památných i významných. Pro každý strom byl vytvořen evidenční list s údaji o popisu, lokalizaci, měřeních, zdravotním stavu a možném ohrožení. Rozsah evidovaných dat vycházel z množství dat evidovaných o památných stromech v Ústředním seznamu ochrany přírody.

Na základě výše uvedeného postupu byly doporučeny k vyhlášení za památné stromy další dřeviny. Při rozhodování zda konkrétní strom doporučit k vyhlášení za památný byla použita platná metodika Agentury ochrany přírody a krajiny. U každého stromu byl posuzován předpokládaný věk, velikost, možné ohrožení, ekologické, estetické a historické hledisko.

Návrh na vyhlášení nových památných stromů rozšiřuje seznam památných stromů v zájmovém území o tři položky. Stávající počet položek je třináct. Jak posoudíme, zda počet nově navržených památných stromů není příliš malý? Nejobjektivnější posouzení se jeví vztahení počtu položek k ploše. Dle Ústředního seznamu ochrany přírody je v České republice vyhlášeno 5 880 položek. Při vztahení počtu položek k ploše nám vyjde průměrná hodnota 13,41 km²/položku. To znamená, že na této ploše se průměrně vyskytuje jeden památný strom. Přičemž čím nižší je tato hodnota, tím vyšší počet památných stromů je vyhlášen. Nejnižší hodnotu, tedy nejvíce památných stromů, má hlavní město Praha (4,35 km²/položka). Nejvyšší hodnotu 79,28 km²/položka má Zlínský kraj, tedy se na jeho území vyskytuje nejméně památných stromů. Středočeský kraj s hodnotou 9,14 km²/položka je nadprůměrný. V jeho území nejnižší hodnotu (4,72 km²/položka) má obec s rozšířenou působností Brandýs nad Labem – Stará Boleslav a nejvyšší

hodnotu (19,16 km²/položka) pak obec s rozšířenou působností Benešov. Černošice jako obec s rozšířenou působností s hodnotou 7,43 km²/položka je vysoce nadprůměrný na koncentraci památných stromů. Pokud se zaměříme jen na obce s pověřeným obecním úřadem pod obcí s rozšířenou působností Černošice, tak nejmenší hodnotu 4,17 km²/položka má obec s pověřeným obecním úřadem Jílové u Prahy a největší (10,05 km²/položka) obec s pověřeným obecním úřadem Jesenice.

Celková rozloha zájmového území je 6211 ha. Při stávajícím počtu 13 položek vyhlášených památných stromů činí tato hodnota 4,77 km²/položka. V případě, že budou všechny navržené stromy vyhlášeny za památné, sníží se tato hodnota na 3,88 km²/položka. Koncentrace památných stromů na km² by zde byla jednou z největších v České republice a největší z obcí s pověřeným úřadem pod obcí s rozšířenou působností Černošice.

Je důležité, ale podotknout, že nemusí být vyhlášeny všechny navržené položky. Návrhy vycházejí z podrobného průzkumu zájmového území. V České republice není potenciál památných stromů zdaleka vyčerpán. Z tohoto důvodu lze předpokládat, že nárůst památných stromů bude stoupat i v dalších částech České republiky (REŠ, ŠTĚRBA, 2010).

8. ZÁVĚR

Zhodnocení potenciálu památných stromů ve vybraném území bylo cílem této diplomové práce. Vybraným územím se pro potřeby této práce rozumí území spadající pod správu obce II. stupně, obce s pověřeným obecním úřadem Černošice. Území zahrnuje celkem 11 katastrálních území.

Pro zhodnocení území bylo nutné shromáždit veškeré informace, týkající se zadané problematiky, ze všech dostupných materiálů (podklady k vyhlášeným památným stromům, předchozí evidence a mapování, historické plány aj.). Získaná data byla dále revidována a zjištěn aktuální stav. Bylo prověřeno, zda se stromy dochovaly do současnosti. Jejich existence byla prověřena místním šetřením. Při provádění terénního šetření byly vyhledávány další mimořádné dřeviny, které by mohly být vyhlášeny za památné.

Veškerá terénní šetření byla prováděna pěší či cyklo pochůzkou. Území bez souvislých porostů bylo prověřeno důkladně a výskyt nezaevidovaných významných stromů je nepravděpodobný. Jisté odchylky a rezervy mohly nastat při šetření v lesních porostech, kdy mohl nějaký významný strom uniknout pozornosti. V zájmovém území se vyskytují zejména hospodářské lesy. Proto by množství zde nalezených stromů při dalších šetřeních nemělo zásadním způsobem ovlivnit výsledky této diplomové práce. Lze proto prohlásit, že zvolený způsob šetření dostatečným způsobem zdokumentoval zvolenou problematiku ve vybraném území.

Rozsah zjišťovaných dat při terénním průzkumu byl určen požadavky Agentury ochrany přírody a krajiny ČR na dokumentaci památných stromů. Proto byla k jednotlivým stromům shromážděna široká škála dat, doplněná o popis stromu a fotodokumentaci.

Význačné stromy rozšířily seznam památných stromů ve vybraném území. Památných stromů se zde nachází 12 a jedna skupina o dvou stromech. Celkem tedy 14 stromů. Za významné bylo označeno 9 jednotlivých stromů a jedna skupina o dvou stromech, tedy celkem 10 stromů. Z tohoto počtu byly 3 jednotlivé stromy navrženy k vyhlášení za památné stromy. Na základě zjištěných skutečností lze konstatovat, že cíle práce byly splněny.

9. SEZNAM LITERATURY

AGENTURA KONIKLEC, o. s., 2013: *Významné stromy kolem nás*. [online]. Dostupné z: http://prazskestromy.cz/vyznamst/Vyznamne_stromy_web.pdf [cit. 26. 3. 2016].

BAUMERHTOVÁ O., KRIŠTOF M., 2002: *Ošetrovanie chránených stromov, Metodické listy č. 18*. 1. vydání. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Centrum ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 56 s.

BAUMREGISTER, 2015. Online-Datenbank für Bäume und Sträucher. [online]. Dostupné z: <http://www.baumkunde.de/baumregister/> [cit. 6. 10. 2015].

BLÁHA L., GEBAUER R., GOTTWALDOVÁ P., HOLUBEC D., HOLUBEC V., MARTINKOVÁ M., PROKOP M., PROKOPOVÁ Z., VYMYSLICKÝ T., ZELENÝ V., ZIEGLEROVÁ J., 2008: *Ze života stromů*. Karmášek, České Budějovice, 144 s. ISBN: 978-808710101-8

BUDIL P., JÄGER O., 2002: *Český kras – Geologie chráněných krajinných oblastí České republiky*. 1. vydání. Česká geologická služba, Praha. ISBN 80-7075-594-6

COMNEY P., BUTLER J., 2007: *Biodiversity Action Plan (BAP) for ancient and veteran trees*. Just Ecology, Brixham.

CULEK M. [ed.], 1996: *Biogeografické členění České republiky*. Enigma s.r.o, Praha, 348 s. ISBN 80-85368-80-3

CULEK M., GRULICH V., LAŠTŮVKA Z., DIVÍŠEK J., 2013: *Biogeografické regiony České republiky*. Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta MU, Masarykova univerzita, Brno.

DOTACE, 2016. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky [online]. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/> [cit. 24. 3. 2016].

ENVIROPORTAL, 2016. MŽP SR [online]. Dostupné z: <http://stromy.enviroportal.sk/> [cit. 8. 2. 2016].

GRZYWACZ A., 2011: Drzewa w krajobrazie kulturowym, Trees in the cultural landscape. 245 – 529 s. In: Zarządzanie ochrona przyrody w lasach. Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi, Tuchola. ISSN 2081-1438

HRUŠKOVÁ M., 1995: *Památné stromy*. 1. vydání. Silva Regina, Praha, 192 s. ISBN 80-902033-0-2.

HRUŠKOVÁ M., 2005: *Kult stromů v zemích Koruny české*. 1. vydání. Abonent ND, Praha, 155 s. ISBN 80-725-8211-9.

HEIKE K., 1984: *České zámecké parky a jejich dřeviny*. 1. vydání. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 464 s.

HILITZER A., 1941 : *Péče o staré stromy*. Česká grafická unie, Praha.

CHADT – ŠEVĚTÍNSKÝ J. E., 1913: *Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Popis 320 vzácných stromů se 160 obrazy význačných druhů. 2. rozmnožené vydání. Vlastní náklad, Písek,

KAUB R., 2000: *Gartenrecht für jedermann - Rechtsprobleme rund um Garten und Grundstück*. BLV-Verlag, München. <https://www.nabu.de/natur-und-landschaft/naturschutz/deutschland/01947.html>

KAVKA B., 1995: *Sadovnická dendrologie I*. 1. vydání. Eden s.r.o., Brno, 212 s.

KOLAŘÍK J., BULÍŘ P., BURIAN S., BUSINSKÝ R., HORA D., JECH D., PEŠOUT P., REŠ B., SMÝKAL F., ŽĎÁRSKÝ M., WÁGNER P., 2003: *Péče o dřeviny rostoucí mimo les I*. Metodika ČSOP č. 5, 2. dopl. vydání. ZO ČSOP Vlašim, Vlašim, 336 s. ISBN 80-86327-36-1

KOLAŘÍK J., MARTINÁKOVÁ M., ČERMÁK M., GEBAUER R., ŠPINLEROVÁ Z., DIENSTBIER F., HORÁČEK P., PRAUS L., CUDLÍN P., KREJČÍŘÍK P., REŠ B., ROMANSKÝ M., JANKOVSKÝ L., BERÁNEK J., ČERMÁK P., LIČKA D., WESSOLLY L., 2005: *Péče o dřeviny rostoucí mimo les II*. Metodika ČSOP č. 6,2. dopl. vydání. ZO ČSOP Vlašim, Vlašim, 720 s. ISBN 80-86327-44-2

KOLAŘÍK J., BERÁNEK J., HORÁČEK P., JANOVSÝ L., KREJČÍŘÍK P., PRAUS L., SZÓRÁDOVÁ A., 2008: *Arboristika V*. skriptu pro další vzdělávání v arboristice. VOŠ Za a SZaŠ Mělník, Mělník, 210 s.

KOLAŘÍK J., ROMANSKÝ M., POULÍK J., SZÓRÁDOVÁ A., ÚRADNÍČEK L., KREJČÍŘÍK P., SMÝKAL F., VOJÁČKOVÁ B., MIKULÁŠEK J., REŠ B., 2013: *Oceňování dřevin rostoucích*

mimo les. Metodika AOPK ČR, 2. dopl. vydání. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 118 s. ISBN 978-80-87457-82-5

KRIŠOF M., 2010: *Ochrana a starostlivosť o chránené stromy*. Metodická príručka. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Riaditeľstvo štátnej ochrany prírody, Bánská Bystrica, 35 s.

MIKO L., BOROVIČKOVÁ H., HAVELKOVÁ S., ROTH P., STLOUKAL P., VOPÁLKOVÁ A., 2005: *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. 1. vydání. C.H.Beck, Praha, 543 s. ISBN 80-7179-904-1

NĚMEC J., KYZLÍK P., REŠ B., MRAČANSKÁ E., ŠMITÁK J., KUBÁTOVÁ I., 2003: *Památné stromy v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*. 1. vydání. Olympia, Praha, 224 s. ISBN 80-7033-781-8

OPZP, 2016. Státní fond životního prostředí České republiky [online]. Dostupné z: <http://www.opzp.cz/podporovane-oblasti/4-1-zajistit-priznivy-stav-predmetu-ochrany-narodne-vyznamnych-chronenych-uzemi?id=24> [cit. 17. 2. 2016].

PACÁKOVÁ – HOŠŤÁLKOVÁ B., 1994: *Z historie stromů ve městě*. In: *Stromy v ulicích*. Sborník přednášek, 2. vydání. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Praha: 4 - 10.

PAMÁTNÉ STROMY, 2016: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky [online]. Dostupné z: <http://ceskykras.ochranaprirody.cz/ochrana-prirody/pamatne-stromy/> [cit. 7. 2. 2016].

PEJCHAL M., 1994: *Hodnocení vitality stromů v městských ulicích*. In: *Stromy v ulicích*. Sborník přednášek, 2. vydání. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Praha: 43 - 55.

PIETRZAK J., 2009: *Zarys historii i motywy ochrony drzew i krzewów pomnikowych na terenie lasów*. 8-32s. In: Kannenberg K., Szramka H., 2009: *Zarządzanie ochroną przyrody w lasach*. Tom. III. Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi, Tuchola. ISBN 978-83-924457-4-6

POLEDNÍČEK M. [ed.], 2002: *Chráněná krajinná oblast český kras včera a dnes, bohemian karst yesterday and today*. 1. vydání. Sdružení Přátelé Českého krasu, Karlštejn, 96s.

TÁBOR I., REŠ B., MACKOVČIN P., LÉTAL A., 2012: *Záchrana genofondu památných stromů*. 1. vydání. Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i., Průhonice, 118 s. ISBN 978-80-85116-95-3

REŠ B., ŠTĚRBA P., 2010: *Památné stromy*. Metodika AOPK ČR. AOPK ČR, Praha, 71 s.

WEST P. V., 2009: *Tree and Forest Measurement*. 2nd Edition. Springer, Berlin, 191 s. ISBN: 978-3-540-95965-6

ÚSOP, 2016. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky [online]. Dostupné z: <http://drusop.nature.cz/> [cit. 17. 2. 2016].

VLČEK V., KRÍŽ H., NOVOTNÝ S., PÍŠE J., 1984: *Zeměpisný lexikon ČSR – vodní toky a nádrže*. Academia, Praha, 315 s.

VOREL I., VORLOVÁ J., KUPKA J., KIBIC K., HRONOVSKÁ K., POSPÍŠIL F., WRANOVÁ A., 2008: *Preventivní hodnocení území CHKO Český kras z hlediska krajinného rázu aktualizace 2008 podle zákona 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny*. Atelier V, Praha, 144 s.

WHITE J., 1998: *Estimating the Age of Large and Veteran Trees in Britain*. Forestry Commission, Edinburgh, 8 s. ISBN 0-85538-383-6

ŽÁK K., MAJER M., CÍLEK V., 2014: *Český kras – klíč k české krajině*. 1. vydání. Academia, Praha, 273 s. ISBN 978-80-200-2381-0

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění.

Vyhláška 64/2011 Sb., o plánech péče, podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území.

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

PŘÍLOHA

1 Památné stromy

1.1 Cedr atlaský

kód ústředního seznamu: 103583

vyhlášení: 25. 1. 1983, Krajský národní výbor Středočeského kraje, usnesení č. 24

katastrální území: Černošice číslo parcely: 674/1

vlastník: Sacherová Dagmar

nadmořská výška: 233 m GPS souřadnice: 49°57'25.6"N, 14°19'5.5"E

druh dřeviny: cedr libanonský – *Cedrus libani*

obvod kmene: 364 cm výška stromu: 24 m

výška koruny: 21 m šířka koruny: 15 m

stáří: 110 let

zdravotní stav: 2 - 3 vitalita: 1

důvod vyhlášení dle AOPK: dendrologicky cenný taxon

označení v mapě: P1

datum popisu: 17. 9. 2014

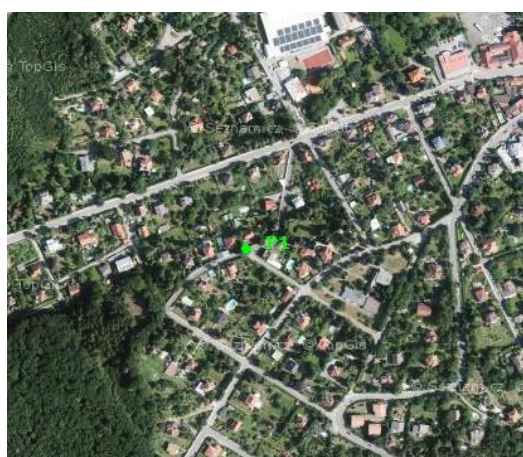
Památný cedr roste v ulici Na Mýtě u domu č. p. 287 těsně u plotu vedle branky. Je dominantou celé ulice. Poblíž vede modrá turistická značka do Vonoklas a Karlštejna.

Koruna stromů se mírně sklání nad chodník i vozovku. Kmen se větví do 4 m. Strom nemá špičku, ale jakousi plošinu z nejvyšších větví, což není u cedru typické. Na kmeni jsou zřetelné stopy po blesku, který strom poranil v polovině 90. let 20. století. Strom bohatě plodí a je v dobrém zdravotním stavu.

Na plotě u stromu se nachází tabulka s popisem druhu.

Cedr atlaský (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.2 Jilm v Černošicích

kód ústředního seznamu: 103552

vyhlášení: 11. 12. 1998, Okresní úřad Praha – západ, rozhodnutí č. j.: ŽP 5099/98/K1 R 53.

katastrální území: Černošice číslo parcely: není

vlastník: není list vlastnictví

nadmořská výška: 195 m GPS souřadnice: 49°57'59.8"N, 14°20'20.9"E

druh dřeviny: jilm habrolistý – *Ulmus minor*

obvod kmene: 375 cm výška stromu: 22,6 m

výška koruny: 20,1 m šířka koruny: 19 m

stáří: 90 let

zdravotní stav: 2 vitalita: 0

důvod vyhlášení dle AOPK: významný vzrůstem, dendrologicky cenný taxon

označení v mapě: P2

datum popisu: 17. 9. 2014

Jilm stojí na levém břehu řeky Berounky v jejím říčním 6,750 km, nedaleko za chatovou osadou Na Vírku. Pod stromem probíhá cyklostezka A1 spojující Černošice a Prahu – Radotín. Nedaleko stojí lavička pro odpočinek i stojan na kola.

Jilm je mohutného vzrůstu s bohatě se větvící korunou. Zdravotní stav je výborný, jen s drobnými vadami, které vznikaly zejména v důsledku povodní.

Jilm v Černošicích (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.3 Svatojánská lípa

kód ústředního seznamu: 104579

vyhlášení: 25. 1. 1983, Krajský národní výbor Středočeského kraje, usnesení číslo 24

katastrální území: Dobřichovice číslo parcely: 8/1

vlastník: Město Dobřichovice

nadmořská výška: 204 m GPS souřadnice: 49°55'34"N, 14°16'30"E

druh dřeviny: lípa malolistá – *Tilia cordata Mill.*

obvod kmene: 490 cm výška stromu: 26,4 m

výška koruny: 20,1 m šířka koruny: 22 m

stáří: 285 let

zdravotní stav: 1-2 vitalita: 0

důvod vyhlášení dle AOPK: významný vzrůstem, významný stářím, součást kulturní památky

označení v mapě: P3

datum popisu: 18. 9. 2014

Svatojánská lípa dominuje náměstíčku u Dobřichovického zámku na levém břehu řeky Berounky. Na lípu je nejkrásnější pohled z mostu přes řeku.

Upravené náměstíčko s lavičkami poskytuje výhled na křižovnický zámek, řeku Berounku s jezem, mozaikový křižovnický znak a sochu sv. Jana Nepomuckého. Lavičky pod lípou jsou schovány pod jejími nízko se sklánějícími větvemi. U lípy stojí informační tabule s rokem jejího vysazení.

Jak stojí na informační tabuli je nejmohutnější a nejkrásnější lípou v okrese Praha – západ. Její zdravotní stav je výborný, jen s drobnými vadami, které jsou pochopitelné s ohledem na stáří a umístění blízko u řeky. Několikrát byla při ledochodech v obklíčení ker až do výše 1,5 m. Přežila dosud všechny povodně.

Lípa je nazývána Svatojánskou podle sochy sv. Jana Nepomuckého, kterou chrání svým stínem. Podle farní kroniky zde byly původně vysazeny čtyři lípy při postavení sochy v roce 1729. Stalo se tak tedy v roce, kdy byl Jan Nepomucký prohlášen za svatého.

Svatojánská lípa (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.4 Dub U Dubu

kód ústředního seznamu: 103522

vyhlášení: vyhledávací dokumentace chybí

katastrální území: Dobřichovice číslo parcely: 3092

vlastník: Město Dobřichovice

nadmořská výška: 256 m GPS souřadnice: 49°55'23.4"N, 14°17'14.2"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur L.*

obvod kmene: 307 cm výška stromu: 24,3 m

výška koruny: 18 m šířka koruny: 17 m

stáří: 150 let

zdravotní stav: 1-2 vitalita: 1

důvod vyhlášení dle AOPK: významný vzrůstem, součást kulturní památky

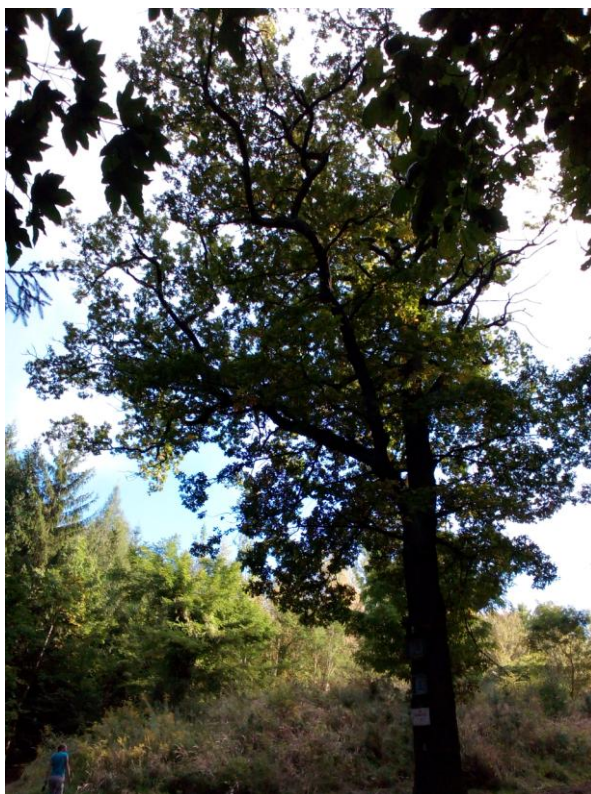
označení v mapě: P4

datum popisu: 18. 9. 2014

Dub roste v lese jižním směrem od obce Dobřichovice na křižovatce dvou lesních cest.

Strom je význačný svým vzrůstem, jedná se o vysokého štíhlého jedince. Jeho zdravotní stav je výborný s drobnými vadami.

Ke kmeni jsou přibity dva svaté obrázky a cedule s označením U Dubu. O vánocích k němu chodí místní obyvatelé na procházku a objímají ho.

Dub U Dubu (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.5 Lípa srdčitá

kód ústředního seznamu: 105044

vyhlášení: 19. 11. 1998, Okresní úřad Praha – západ, rozhodnutí

katastrální území: Dobřichovice číslo parcely: 2481/2

vlastník: Kateřina Černá

nadmořská výška: 235 m GPS souřadnice: 49°55'27.7"N, 14°16'59.9"E

druh dřeviny: lípa srdčitá – *Tilia Cordata Mill.*

obvod kmene: 317 cm výška stromu: 24,3 m

výška koruny: 20 m šířka koruny: 17 m

stáří: 140 let

zdravotní stav: 2 vitalita: 0

důvod vyhlášení dle AOPK: krajinná dominanta, významný vzrůstem

označení v mapě: P5

datum popisu: 18. 9. 2014

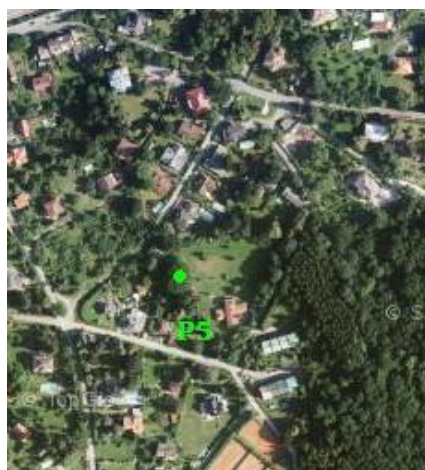
Druhá lípa, která je v zájmovém území vyhlášena památným stromem, se nachází v rozlehlé zahradě. Lípu je možné spatřit přes plot z ulice Generála Pellé.

Na stejné zahradě nalezneme další památný strom. Jedná se o dub letní, který má kód ústředního seznamu 103550.

Lípa roste v koutě zahrady uprostřed jiných stromů, proto zřejmě nedorostla větších rozměrů. Její zdravotní stav je výborný jen s drobnými vadami a výborně prospívá. Okolí stromu je upraveno a celkově je znát, že o strom je dlouhodobě pečováno.

Lípa srdčitá (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.6 Dub v Dobřichovicích

kód ústředního seznamu: 103550

vyhlášení: 29. 10. 1998, Okresní úřad Praha – západ, rozhodnutí

katastrální území: Dobřichovice číslo parcely: 2481/1

vlastník: Mgr. Václav Kratochvíl

nadmořská výška: 236 m GPS souřadnice: 49°55'26.4"N, 14°16'55.9"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur L.*

obvod kmene: 447 cm výška stromu: 20 m

výška koruny: 14 m šířka koruny: 19 m

stáří: 200 let

zdravotní stav: 3 vitalita: 1

důvod vyhlášení dle AOPK: významný vzrůstem

označení v mapě: P6

datum popisu: 18. 9. 2014

Tento památný strom roste v bývalé Prušákovic zahradě. Zahrada je dosti rozlehlá a dub se na ní krásně vyjímá. Na opačném konci tohoto pozemku můžeme nalézt další památný strom a to lípu srdčitou (kód ústředního seznamu: 105044).

Dub je významný pro svůj mohutný vzrůst. Okolí stromu je upraveno a o strom dobře pečováno.

Před třemi lety ze stromu samovolně spadla silná věta, která s sebou strhla další dvě větve. I tak je v dobrém stavu a vitálně prospívá. I jeho vzhled to nijak zvláště neovlivnilo.

Dub v Dobřichovicích (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.7 Dub v Selci

kód ústředního seznamu: 103567

vyhlášení: 8. 8. 1985, Okresní národní výbor Praha – západ, usnesení č. 173

katastrální území: Řevnice číslo parcely: 3681/3

vlastník: Česká republika příslušnost hospodařit: Lesy ČR, s. p.

nadmořská výška: 298 m GPS souřadnice: 49°54'23.9"N, 14°13'3.3"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

obvod kmene: 470 cm výška stromu: 19,7 m

výška koruny: 17,7 m šířka koruny: 16 m

stáří: 250 let

zdravotní stav: 2 vitalita: 1

důvod vyhlášení dle AOPK: krajinná dominanta, významný vzrůstem, hraniční strom

označení v mapě: P7

datum popisu: 13. 10. 2014

Strom roste na špici lesa v západním konci katastru Řevnice. Okolo dubu vede zemědělsky využívaná cesta.

Pod dubem je umístěna lavička a cedule s legendou o stromu, kterou vymysleli děti základní školy Řevnice. V ochranné zóně stromu je vytvořeno ohniště. Okolí stromu by potřebovalo upravit, vykácet náletové křoviny a uklidit. Pod dubem se scházejí mladí lidé, kteří zde dělají nepořádek.

Dub je v dobrém zdravotním stavu, jen s nepatrným poškozením. Prospívá velmi dobře.

Dub v Selci (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.8 Dub na Závěrce

kód ústředního seznamu: 103566

vyhlášení: 8. 8. 1985, Okresní národní výbor Praha – západ, usnesení č. 173

katastrální území: Řevnice číslo parcely: 3576/10

vlastník: Město Řevnice

nadmořská výška: 363 m GPS souřadnice: 49°53'28.2"N, 14°13'11.1"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

obvod kmene: 387 cm výška stromu: 29,7 m

výška koruny: 23,7 m šířka koruny: 14 m

stáří: 160 let

zdravotní stav: 2 vitalita: 1

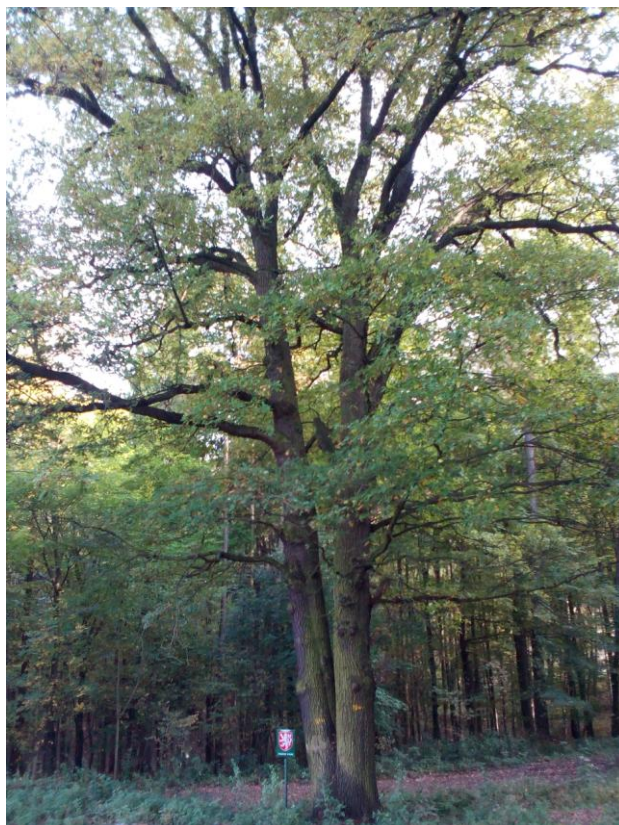
důvod vyhlášení dle AOPK: významný vzrůstem

označení v mapě: P8

datum popisu: 14. 10. 2014

Dub roste na okraji lesa vedle cesty, po které vede žlutá turistická značka údolím Nezabudnického potoka. Nachází se na jihozápadním konci katastru Řevnice a na hranici přírodního parku Hřebeny.

Ve výšce asi 4 m se rozdvojuje, je proto zajištěn popruhem. Strom dobře prospívá, je na něm jen pár viditelných poškození.

Dub na Závěrcce (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.9 Dub zimní

kód ústředního seznamu: 103560

vyhlášení: 25. 1. 1983, Krajský národní výbor Středočeského kraje, usnesení číslo 24

katastrální území: Vonoklasy číslo parcely: 390/1, 501

vlastník: FROST FLOWER, s.r.o., Obec Vonoklasy

nadmořská výška: 296 m GPS souřadnice: 49°57'2.168"N, 14°17'48.113"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur L.*

obvod kmene: 522 cm výška stromu: 18 m

výška koruny: 13,6 m šířka koruny: 17 m

stáří: 370 let

zdravotní stav: 3 vitalita: 2

důvod vyhlášení dle AOPK: významný stářím, hraniční strom

označení v mapě: P9

datum popisu: 28. 8. 2014

Dub stojí u cesty spojující obce Vonoklasy a Černošice. Nachází na jižním konci katastrálního území Vonoklasy a na začátku chráněného krajinného území Český kras.

U dubu je informační tabule. Z lavičky je výhled na Vráž část města Černošice. Dub chrání nízký dřevěný plot zbudovaný při posledním ošetření.

Strom je ve špatném zdravotním stavu, ale vitální, stále plodící. Před několika lety v dutině stromu někdo založil oheň, který strom silně poškodil. Byli proto odřezány silné spodní větve, dutiny ošetřeny a zastřešeny.

O dubu se zmiňuje ve svém soupisu z roku 1913 J. E. Chadt-Ševětínský, nazývá ho Hraniční dub u Vonoklas. Uvádí měření z roku 1907. V té době měl dub obvod 450 cm a výšku 20 m.

Jedná se zřejmě o nejstarší strom v CHKO Český kras. S největší pravděpodobností byl vysazen začátkem 17. Století při tehdejší ohraničování nově získané půdy zbraslavského panství. V minulosti plnil úlohu hraničního stromu mezi zbraslavským a dobřichovickým panstvím. Vzhledem k výjimečnému postavení zbraslavského kláštera v době vlády Lucemburků se traduje, že po cestě kolem dubu jezdíval český král a římský císař Karel IV. na hrad Karlštejn (PAMÁTNÉ STROMY, 2016).

Ke stromu se váže pověst, že v době Karla IV. na něm sedával známý karlštejnský havran. Vyhlížel zde panovníkův příjezd a pak letěl zvěstovat jeho příjezd na hrad. Pokud poslali havrana z Karlštejna se zprávou na Pražský hrad, na svém dubu při cestě odpočíval (HRUŠKOVÁ, 2005). Dub v těch letech možná ještě nerostl, nebo byl malý, jde tedy dozajista o strom historický.

Dub Zimní (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.10 Duby pod Vysokou

kód ústředního seznamu: 105869

vyhlášení: 19. 11. 2012, Správa CHKO Český kras

katastrální území: Vonoklasy číslo parcely: 390/1, 498

vlastník: FROST FLOWER, s.r.o., Obec Vonoklasy

nadmořská výška: 333 m GPS souřadnice: 49°57'12.6"N, 14°17'44.473"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur L.*

obvod kmene: 413 cm, 280 cm výška stromu: 20 m, 25m

výška koruny: 10 m, 13 m šířka koruny: 17 m, 15 m

stáří: 200 let

zdravotní stav: 1, 1 vitalita: 1, 1

důvod vyhlášení dle AOPK: hraniční strom, významný stářím, významný vzrůstem

označení v mapě: P10

datum popisu: 28. 8. 2014

Oba duby stojí v CHKO Český kras kousek od lesní cesty vedoucí z obce Vonoklasy na Vráž do města Černošice. Jedná se o hraniční stromy katastrálních území. Nachází se asi 400 m od památného stromu „Dub na Vráži“. Kolem stromů vede modrá turistická značka.

Duby jsou význačné svým vzrůstem a stářím. Jsou štíhlé, vysoké, větví se poměrně vysoko přibližně 11 m nad zemí. Jedná se o zdravé vitální stromy bez viditelného poškození.

Dříve pravděpodobně šlo o hraniční stromy zbraslavského a dobřichovického panství. Oba duby byly vysazeny později než památný dub u Vonoklas. Zřejmě se tak stalo po dožití bývalých hraničních stromů (PAMÁTNÉ STROMY, 2016).

Památnými se staly stromy teprve nedávno v roce 2012. Jsou to nejpozději vyhlášené stromy ve zkoumaném území. Označení památných stromů je zničeno.

Duby pod Vysokou (zdroj: autor)

**umístění (zdroj: mapy.cz,
upraveno autorem)**

1.11 Dva duby letní

kód ústředního seznamu: 103559

vyhlášení: 25. 1. 1983, Krajský národní výbor Středočeského kraje, usnesení číslo 24

katastrální území: Všenory číslo parcely: 780/11

vlastník: ALTSTAEDTER INVESTMENTS a.s.

nadmořská výška: 255 m GPS souřadnice: 49°55'33.7"N, 14°18'2.5"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

obvod kmene: 260 cm výška stromu: 19 m

výška koruny: 10 m šířka koruny: 11 m

stáří: 180 let

zdravotní stav: 1 vitalita: 1

důvod vyhlášení dle AOPK: významný vzrůstem

označení v mapě: P11

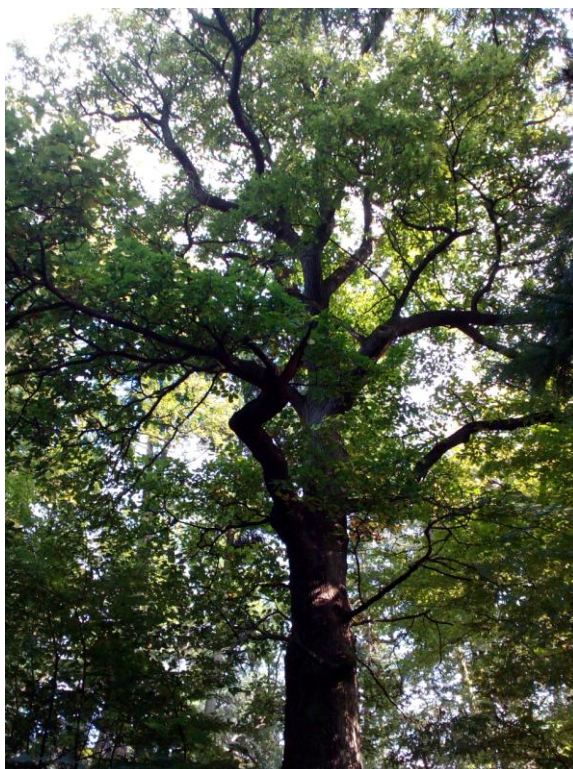
datum popisu: 27. 9. 2014

Dub stojí ve svahu u cesty vedoucí ke kostelu sv. Jana Křtitele. Jedná se sice o největší strom v okolí, ale pro běžné turisty je zcela přehlédnutelný. Chybí u něj tabulka s označením, že je jedná o památný strom.

V ústředním seznamu ochrany přírody v evidenci památných stromů jsou zaevidovány dva duby letní, ale při terénním průzkumu jsem našla pouze jeden exemplář.

Nalezený dub je vysokého a štíhlého růstu. Na kmeni nejsou výrazná poškození.

Památný strom roste v silném zápoji v lese. Okolí kostela sv. Jana Křtitele je opravováno. Dojde tak ke zlepšení okolních podmínek pro růst dřeviny.

Dva duby letní (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.12 Dub u pavilonu

kód ústředního seznamu: 103524

vyhlášení: 28. 11. 1998, Okresní úřad Praha - západ, rozhodnutí

katastrální území: Všenory číslo parcely: 392

vlastník: Podrabská Hana, Podrabská Lucie

nadmořská výška: 220 m GPS souřadnice: 49°55'43.19"N, 14°18'6.3"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

obvod kmene: 487 cm výška stromu: 25 m

výška koruny: 22,7 m šířka koruny: 22 m

stáří: 150 let

zdravotní stav: 1 vitalita: 0

důvod vyhlášení dle AOPK: dendrologicky cenný taxon, významný vzrůstem

označení v mapě: P12

datum popisu: 25. 8. 2015

Dub roste v zahradě všenského zámku, která není veřejnosti volně přístupná. Stojí na okraji zahrady u zídky. Jeho mohutnou korunu je proto možné spatřit z ulice.

Je ve výborném zdravotním stavu a výborně prospívá. Jeho mohutná koruna se začíná hojně větvit ve výšce 2,3 m. Tvar koruny je oválný, kuželovitý.

Dub u pavilonu (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

1.13 Všenorský dub

kód ústředního seznamu: 103558

vyhlášení: 8. 8. 1985, Okresní národní výbor Praha – západ, usnesení č. 173

katastrální území: Všenory číslo parcely: 1221/7, 209/4, 209/5, 1221/12,

vlastník: Římskokatolická farnost Řevnice, Obec Všenory

nadmořská výška: 222 m GPS souřadnice: 49°55'53.9"N, 14°18'25.6"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

obvod kmene: 623 cm výška stromu: 17 m

výška koruny: 12,4 m šířka koruny: 15 m

stáří: 330 let

zdravotní stav: 3-4 vitalita: 3-4

důvod vyhlášení dle AOPK: významný stářím, významný vzrůstem

označení v mapě: P13

datum popisu: 27. 9. 2014

Tento statný strom stojí uprostřed křižovatky ulic Karla Majera a U Dubu. Jedná se bývalý hraniční strom. Stojí na pomyslném rozhraní původní obce Všenory a bývalé obce Horní Mokropsy, které byly v roce 1951 administrativně sloučeny.

Okolí stromu je upraveno. Stojí u něj tabule s informacemi o stromu i o obci Všenory. Je neoficiálním symbolem obce. Dříve byl jedním z mnoha dubů, kteří tvořili alej.

Kmen dubu je rozdělen na dvě části, z nichž je živá pouze jedna. Živá polovina stromu prozatím dobře prospívá, ale je na ní znát četné poškození stářím. V některých letech bohatě plodí. Z druhé poloviny stromu zbylo torzo kmene. V mrtvé části kmene vznikla dutina. Je zamřížovaná, proti cizímu vniknutí. Obec Všenory se o dub velice stará a chce, aby prospíval co nejdéle.

Všenorský dub (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2 Významné stromy

2.1 Jerlín u Vodsloňovy vily

katastrální území: Dobřichovice číslo parcely: 2421

vlastník: Moravcová Alexandra

nadmořská výška: 210 m GPS souřadnice: 49°55'33.86"N, 14°16'59.20"E

druh dřeviny: jerlín japonský - *Sophora japonica* L.

obvod kmene: 430 cm výška stromu: 21 m

výška koruny: 14 m šířka koruny: 17 m

stáří: 80 let

zdravotní stav: 2 vitalita: 1

statut: památný strom navržený

důvod k vyhlášení: dendrologický cenný taxon, významný vzrůstem

označení v mapě: N1

datum popisu: 18. 9. 2014

Jerlín japonský roste na soukromém pozemku. Je dobře vidět z ulice, jehož je výraznou dominantou.

Jeho kmen se brzy rozděluje na tři části. Spodní část kmene je porostlá břečťanem. Okolí stromu je upravené. Jerlín je ve velmi dobrém zdravotním stavu a prosívá také velmi dobře.

Jerlín u Vodslonovy vily (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2.2 Jerlíny v Dobřichovicích

katastrální území: Dobřichovice číslo parcely: 1934

vlastník: Město Dobřichovice

nadmořská výška: 206 m GPS souřadnice: 49°55'39.6"N, 14°17'0.29"E

druh dřeviny: jerlín japonský - *Sophora japonica* L.

obvod kmene: 280 cm, 223 cm výška stromu: 19,6 m, 15 m

výška koruny: 16,2 m, 12 m šířka koruny: 18 m, 19m

stáří: 40 let

zdravotní stav: 1, 1 vitalita: 0, 0

statut: významný strom

označení v mapě: V1

datum popisu: 18. 9. 2014

Oba jerlíny stojí na pravém břehu řeky Berounky, nedaleko od lávky vedoucí přes řeku. Kolem nic vede zelená turistická značka. Rostou na volném pozemku patřící městu Dobřichovice.

Jeden z jerlínů je větší. Má mohutnější a rozložitější korunu. Stojí v popředí a blíže k řece. Oba se větví přibližně ve stejné výšce. Mají výborný zdravotní stav.

Jerlíny v Dobřichovicích (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2.3 Topol černý

katastrální území: Dobřichovice číslo parcely: 1372/60

vlastník: Město Dobřichovice

nadmořská výška: 213 m GPS souřadnice: 49°56'08.34"N, 14°16'43.84"E

druh dřeviny: topol černý – *Populus nigra*

obvod kmene: 381 cm výška stromu: 17 m

výška koruny: 16 m šířka koruny: 2 m

stáří: více než 70 let

zdravotní stav: 1 vitalita: 0

statut: významný strom

označení v mapě: V2

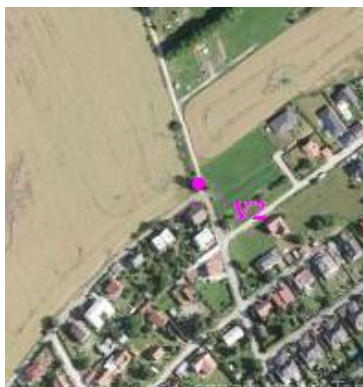
datum popisu: 13. 9. 2014

Topol černý stojí na okraji zástavby obce Dobřichovice v severní části. Jedná se o roh ulic. Dříve zde rostla celá alej topolů, z nichž se zachoval pouze tento jediný.

Strom je ve výborném zdravotním stavu i přes svůj relativně vysoký věk a výborně prospívá.

Topol černý (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2.4 Buk červený

katastrální území: Dobřichovice číslo parcely: 653/1

vlastník: SJM Havlík Petr Ing. a Havlíková Helena PaedDr.

nadmořská výška: 213 m GPS souřadnice: 49°55'42.86"N, 14°16'37.19"E

druh dřeviny: buk lesní cv. červený - *Fagus silvatica Atropurpurea*

obvod kmene: 326 cm výška stromu: 18 m

výška koruny: 14 m šířka koruny: 19 m

stáří: nespecifické

zdravotní stav: 1-2 vitalita: 1

statut: významný strom

označení v mapě: V3

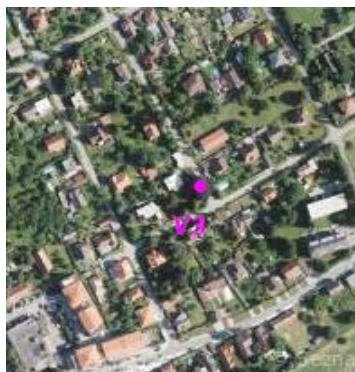
datum popisu: 13. 9. 2014

V Ruské ulici v centru obce Dobřichovice roste buk červený. Stojí na okraji zahrady v těsné blízkosti plotu. Je dominantou celé ulice.

Buk má mohutnou korunu větvící se ve výšce tří metrů. O strom je dobře pečováno, a proto je jeho zdravotní stav výborný a velmi dobře prospívá.

Buk červený (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2.5 Lípa v Letech u Dobřichovic

katastrální území: Lety u Dobřichovic číslo parcely: 483/2

vlastník: SJM Brunclík Roman a Brunclíková Ivana

nadmořská výška: 216 m GPS souřadnice: 49°55'13.0"N, 14°15'03.8"E

druh dřeviny: lípa malolistá – *Tilia cordata*

obvod kmene: 231 cm výška stromu: 17 m

výška koruny: 14 m šířka koruny: 17 m

stáří: 130 let

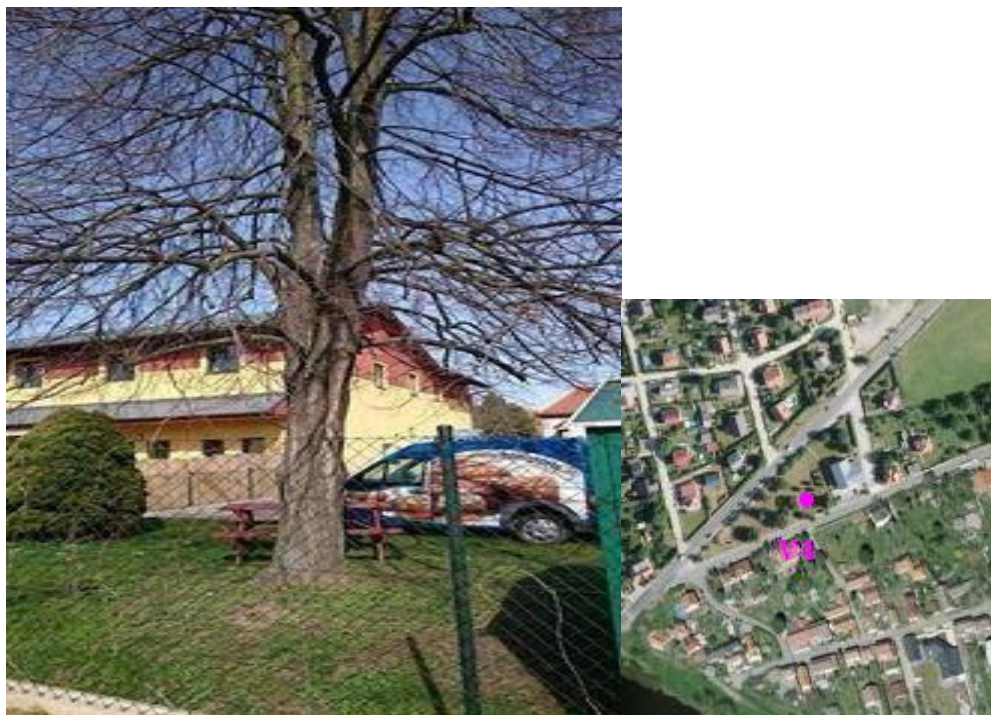
zdravotní stav: 1 vitalita: 0

statut: významný strom

označení v mapě: V4

datum popisu: 16. 9. 2015

Lípa roste na soukromém pozemku v zahradě v obci Lety. Okolí stromu je upravené a o strom je dobře pečováno. Je ve výborném zdravotním stavu a velmi vitální.

Lípa v Letech u Dobřichovic (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno)

2.6 Dub letní u Roblína

katastrální území: Roblín

číslo parcely: 202/1

vlastník: FROST FLOWER, s.r.o.

nadmořská výška: 323 m

GPS souřadnice: 49°57'31.04"N, 14°14'57.53"E

druh dřeviny: dub letní - *Quercus robur*

obvod kmene: 237cm

výška stromu: 27 m

výška koruny: 21m

šířka koruny: 15 m

stáří: 160 let

zdravotní stav: 2

vitalita: 0

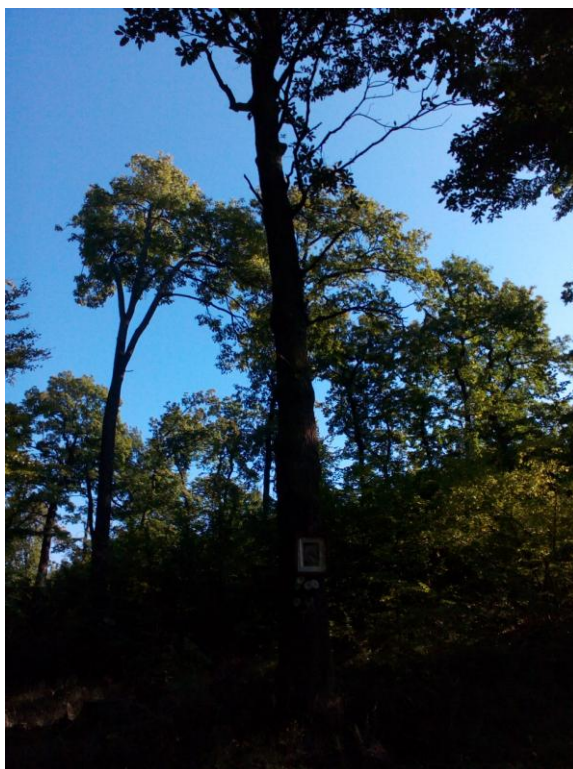
statut: významný strom

označení v mapě: V5

datum popisu: 28. 8. 2014

Dub roste v zalesněné jižní části katastrálního území v blízkosti lesní cesty. Ke kmeni je přibit svatý obrázek. Místní obyvatelé proto této části lesu říkají U obrázku.

Dub je vysoký a štíhlý větvící se poměrně vysoko. Je to způsobeno okolním prostředím. Je ve velmi dobrém zdravotním stavu.

Dub letní u Roblína (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2.7 Jírovec maďal v Třebotově

katastrální území: Třebotov číslo parcely: 605/1
vlastník: Obec Třebotov
nadmořská výška: 349 m GPS souřadnice: 49°58'19.8"N, 14°17'19.3"E
druh dřeviny: jírovec maďal - *Aesculus hippocastanum* L.
obvod kmene: 290 cm výška stromu: 16,9 m
výška koruny: 15,1 m šířka koruny: 22 m
stáří: 130 let
zdravotní stav: 1 vitalita: 0
statut: památný strom navržený
důvod k vyhlášení: významný vzrůstem
označení v mapě: N2
datum popisu: 7. 9. 2015

Strom roste na prostranství před tvrzí v Třebotově, která byla vyhlášena za národní kulturní památku. Pod jírovcem stojí studna s pumpou. Poblíž vede zelená turistická značka vedoucí do Černošic a Chotče. Před tvrzí se krásně vyjímá a je opravdu nepřehlédnutelný.

Jírovec je ve výborném zdravotním stavu. Korunu má rozložitou do všech stran.

Jírovec maďal v Třebotově (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2.8 Lípa u hřbitova

katastrální území: Třebotov číslo parcely: 234

vlastník: nemá list vlastnictví

nadmořská výška: 355 m GPS souřadnice: 49°48'17.2"N, 14°16'53.3"E

druh dřeviny: lípa srdčitá – *Tilia Cordata*

obvod kmene: 362 cm výška stromu: 17m

výška koruny: 15 m šířka koruny: 18 m

stáří: 190 let

zdravotní stav: 2 vitalita: 0

statut: památný strom navržený

důvod k vyhlášení: významný vzrůstem

označení v mapě: N3

datum popisu: 7. 9. 2015

Jako solitéra v otevřené krajině je lípa stojící před malým místním hřbitovem nepřehlédnutelná. Pod lípou je umístěna lavička. Okolí stromu je upraveno a o strom dobře pečováno.

Má bohatou korunu větvící se ve výšce dvou metrů. Jeho zdravotní stav je velmi dobrý.

Lípa u hřbitova (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2.9 Líska turecká v Třebotově

katastrální území: Třebotov číslo parcely: 476/31

vlastník: Nemocnice Třebotov a.s.

nadmořská výška: 367 m GPS souřadnice: 49°58'18.98"N, 14°17'47.65"E

druh dřeviny: líska turecká - *Corylus colurna*

obvod kmene: 289 cm výška stromu: 20 m

výška koruny: 13 m šířka koruny: 18 m

stáří: 100 let

zdravotní stav: 1 - 2 vitalita: 0

statut: významný strom

označení v mapě: V6

datum popisu: 7. 9. 2015

V areálu bývalé nemocnice v obci Třebotov se nachází lesopark. Nalezneme zde lísku tureckou.

Jedná se o vysoký strom větvící se poměrně vysoko nad zemí v sedmi metrech, v důsledku svého stanoviště. Jedinec je ve velmi dobrém zdravotním stavu, bez zjevných známek poškození.

Líska turecká v Třebotově (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2.10 Vrba u Čtrnáctých

katastrální území: Třebotov

číslo parcely: 180

vlastník: FROST FLOWER, s.r.o.

nadmořská výška: 287 m

GPS souřadnice: 49°57'53.9"N, 14°16'33.4"E

druh dřeviny: vrba bílá – *Salix alba*

obvod kmene: 538 cm

výška stromu: 15 m

výška koruny: 13 m

šířka koruny: 19 m

stáří: 110 let

zdravotní stav: 2 - 3

vitalita: 2

statut: významný strom

označení v mapě: V7

datum popisu: 7. 9. 2015

Vrba roste na okraji rybníka U Čtrnáctých na hranici katastrálních území Třebotov a Roblín. Naklání se značně nad hladinu rybníka.

Vrba je v dobrém zdravotním stavu vzhledem ke svému věku.

Vrba u Čtrnáctých (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)

2.11 Dub Zdeňka

katastrální území: Všenory číslo parcely: 780/14

vlastník: Obec Všenory

nadmořská výška: 219 m GPS souřadnice: 49°55'35.5"N, 14°18'08.8"E

druh dřeviny: dub letní – *Quercus robur*

obvod kmene: 438cm výška stromu: 28 m

výška koruny: 18 m šířka koruny: 17 m

stáří: 180 let

zdravotní stav: 2 vitalita: 1

statut: významný strom

označení v mapě: V8

datum popisu: 27. 9. 2014

Dub Zdeňka nalezneme v katastrálním území Všenory v blízkosti penzionu Zdeňka, podle něhož je pojmenován. Roste ve svahu u Všenorského potoka. Kolem stromu vede žlutá turistická stezka, kterou se můžeme dostat k památnému stromu (kód ústředního seznamu 103559) u kostela sv. Jana Křtitele.

Strom je mohutný, s několika viditelnými poškozeními.

Dub Zdeňka (zdroj: autor)

umístění (zdroj: mapy.cz, upraveno autorem)